

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Дипломна робота
з перекладу на тему:

**«ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ (ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ) ТА
СПОСОБИ ЙОГО ПЕРЕДАЧІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ»**

Студентки групи МПісп 56-18
факультету романської філології та
перекладу
денна форма навчання
спеціальність **035 Філологія.**
спеціалізація **035.051 Романські мови та
літератури (переклад включно), перша
– іспанська**

Ляшевич Руслани Олегівни
Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Бокова П.М.

Допущено до захисту

«___» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н. Г.*

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2019

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD NACIONAL LINGÜÍSTICA DE KYIV
Departamento de Filología Románica, Neogriega y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER

Sobre el tema:

**«IMAGEN FRASEOLÓGICA (REFRANES Y PROVERBIOS) Y
MÉTODOS DE SU TRADUCCIÓN»**

De la estudiante del grupo Mpisp 56-18

De la facultad de filología románica y
traducción

Educación presencial

Especialidad **035 Filología.**

Especialización **035.051 Lenguas y
literaturas románicas (traducción
incluida), primera lengua – español**

Ruslana Liashevych

Tutora académica:

Polina Bókova

Kyiv – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ФРАЗЕОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ІСПАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ.....	7
1.1 Фразеологічна одиниця в аспекті лінгвістичної теорії.....	7
1.2 Дослідження фразеологізмів в іспаністиці.....	10
1.3 Характеристика та класифікація фразеологічних одиниць.....	15
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	24
РОЗДІЛ II. ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ В СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.....	26
2.1 Поняття фразеологічного образу.....	26
2.2 Методологічний аспект дослідження фразеологічних одиниць.....	28
2.3 Лінгвістичні та екстралінгвістичні джерела виникнення фразеологічних одиниць.....	37
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	41
РОЗДІЛ III. СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ІСПАНСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЇВ ТА ПРИКАЗОК В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ.....	43
3.1 Засоби та способи перекладу прислів'їв та приказок.....	43
3.2 Фразеологічний спосіб перекладу еквівалентом.....	52
3.3 Фразеологічний спосіб перекладу частковим відповідником.....	55
3.4 Фразеологічний спосіб перекладу еквівалентом.....	57
3.5 Дослівна передача компонентного складу фразеологічного образу (калькування).....	62
3.6 Переклад фразеологічного образу «псевдодослівним» відповідником.....	64
3.7 Переклад фразеологічного образу описовим методом.....	65
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III.....	67
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	69
RUSUMEN.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
СПИСОК ІЛЮСТРОВАНИХ МАТЕРІАЛІВ.....	82

ВСТУП

Вільне володіння іноземною мовою включає в себе знання фразеології, що відображає культуру країни. Тлумачення фразеологічних образів дозволяє краще зрозуміти світосприйняття народу, звичаї, традиції, історію.

Однією з складових створення мовної картини світу є саме прислів'я та приказки. Це одна з неоціненних коштовностей фольклору будь-якого народу. Вони відображають споконвічну спостережливість і мудрість народу, його погляди на світ, суспільне життя, характер і поведінку людей. Недарма їх називають золотими зернами народної мудрості. Учені-фольклористи вважають, що прислів'я та приказки створені народом ще в первісні часи. Виникають вони й нині, але передаються від покоління до покоління лише найзмістовніші, найвлучніші.

Вживаються такі вирази не в буквальному, а в переносному значенні, приховуючи глибокий повчальний зміст. Інакше кажучи, це ніби своєрідні правила, якими людина має керуватися у повсякденному житті. Вони лише інколи тільки констатують якийсь факт, скоріше рекомендують чи застерігають, схвалюють або засуджують, — словом, повчають, бо за ними стоїть авторитет поколінь народу, чия невичерпна талановитість, високе естетичне чуття й гострий розум і тепер продовжують примножувати і збагачувати духовну спадщину, що громадилася віками.

Актуальність даної роботи полягає в необхідності поглиблення та розширення знань в галузі фразеології та перекладу іспанських прислів'їв та приказок в українських перекладах, адже дані одиниці одні з найуживаніших у повсякденному мовленні з погляду встановлення закономірностей їхньої мовної організації.

Мета роботи – визначення способів перекладу прислів'їв та приказок з іспанської на українську мову шляхом встановлення їхніх мовних та структурно-семантичних особливостей.

Досягнення цієї мети передбачає виконання таких **завдань**:

- визначити та класифікувати одиниці, що відносяться до категорії фразеологізмів;
- визначити загальну характеристику прислів'їв та приказок та особливостей їх композиційної побудови;
- систематизувати загальні структурні, фонетичні, лексико-граматичні та стилістичні особливості прислів'їв та приказок;
- узагальнити особливості передачі іспанських прислів'їв та приказок в українських перекладах;
- проаналізувати проблеми, що виникають при перекладі фразеологічного образу.

Об'єктом дослідження є іспанські прислів'я та приказки та їх українські переклади.

Предметом дослідження є способи відтворення структурно-семантичних та мовних особливостей іспанських прислів'їв та приказок в українських перекладах.

Матеріал дослідження: прислів'я та приказки та їх переклад з книжки Балабаєвої В. Чим хата багата: Іспанські прислів'я і приказки та їх українські відповідники – Глобус-прес, 2008 – 384 стор.

Мета і завдання зумовили вибір відповідних **методів дослідження:** описовий метод застосовувався для пояснення поняття фразеології, фразеологічного образу та методів перекладу; порівняльно-зіставний метод використовувався для характеристики іспанських та українських прислів'їв та приказок та виявлення схожих та відмінних рис; метод перекладацького аналізу був застосований для характеристики перекладацьких трансформацій під час передачі іспанських прислів'їв та приказок на українську мову.

Наукова новизна роботи полягає у систематизації іспанських прислів'їв та приказок за методами їх передачі на українську мову, а також у визначенні особливостей структурно-семантичного аспекту перекладу іспанських прислів'їв та приказок на українську мову.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані для методичних матеріалів для підвищення ефективності вивчення мовних особливостей прислів'їв та приказок та способів їх перекладу.

Структура роботи: Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, сформувано мету та завдання, визначено об'єкт та предмет дослідження, а також методи, що застосовувалися відповідно до завдань; з'ясовано наукову новизну та практичну цінність дослідження.

У **першому розділі** розглянуто теоретичні засади дослідження фразеології в українській та іспанській мовах, загальна характеристика фразеологічних одиниць, наведено способи класифікації фразеологізмів, запропоновані різними науковцями.

У **другому розділі** розкрито поняття фразеологічного образу, методологічний аспект дослідження фразеологічних одиниць та джерела виникнення .

В **третьому розділі** наведено засоби та способи передачі іспанських прислів'їв та приказок на українську мову та визначено основні проблеми, що виникають при перекладі фразеологічного образу.

У **загальних висновках** подано основні результати дослідження.

РОЗДІЛ I .ФРАЗЕОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ІСПАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

1.1 Фразеологічна одиниця в аспекті лінгвістичної теорії

Відомий російський вчений-лінгвіст М.М. Шанський стверджував, що “для тих, хто цікавиться історією, культурою свого народу, фразеологія – одна з найбільш захопливих і цікавих сфер мови” [64].

Наявні в області фразеології дослідження показують, що термін «фразеологія» має кілька значень. Як лінгвістичний термін він вживається для позначення особливої галузі мовознавства, яка вивчає “стійкі словосполучення з ускладненою семантикою, які не утворюються по створеним структурно-семантичним моделям застосованих поєднань” [41. с. 5], так званих фразеологічних одиниць (далі ФО), або фразеологізмів, а також для позначення сукупності подібних словосполучень, властивих даній мові. Звертаючись до етимології терміна, фразеологія визначається як «наука про фразу», хоча найчастіше він позначає не саму науку, а, скоріше, її матеріал.

Незважаючи на значну кількість досліджень в області ФО, загальноприйнятого визначення і класифікації не існує. Вчені дають різні визначення фразеології. За визначенням К. Я. Авербух, фразеологізм - це “стале поєднання слів, що відтворюється в мові або речення з повністю або частково зміненим значенням” [1. с. 10]. Як справедливо зазначає А. І. Власенкова, “на відміну від вільного словосполучення, у ФО лексичне значення має не кожне слово окремо, а всі словосполучення в цілому. Тому в реченні вона є одним членом речення” [17. с. 47]. Найбільш загальними ознаками ФО називають “мовну стійкість, семантичну цілісність і здатність відділятися” [7. с. 160]. І. І. Чернишова характеризує фразеологізми як “стійкі відтворювані поєднання слів різних структурних типів з одиничною сполучуваністю компонентів, значення яких виникає в результаті семантичного перетворення компонентного складу” [63. С. 29].

Швейцарський лінгвіст французького походження Шарль Баллі вперше систематизував словосполучення в своїх працях “Нарис стилістики” та “Французька стилістика”, що дало початок розвитку фразеологічних досліджень.

Фразеологія як самостійна лінгвістична дисципліна виникла в 40-х рр. ХХ ст. у радянському мовознавстві. Передумови теорії фразеології були закладені в працях українських та зарубіжних дослідників: О. О. Потебні, І. І. Срезневського, О. О. Шахматова і Ф. Ф. Фортунатова [5]. Початок наукового вивчення іспанської фразеології нерозривно пов'язаний з ім'ям лексикографа та літературного критика Хуліо Касареса.

Величезне значення для становлення фразеології як самостійної лінгвістичної дисципліни мали праці російського академіка В. В. Виноградова. Саме його роботи стали зародком розробки проблем романської фразеології в радянському мовознавстві. В. В. Виноградов запропонував нову концепцію вивчення фразеологізмів. «Концепція Виноградова – це особливий щабель у розвитку теорії «нероздільних сполучень», вищий у порівнянні з тими, що були представлені у мовознавстві до нього» [5]. Значення даної концепції несе в собі більш обґрунтовані визначення фразеологічних одиниць як лексичних комплексів з особливою семантичною своєрідністю, та перенесення проблеми фразеології з описового плану в теоретичний.

Проте, основні поняття фразеології і досі формуються по-різному, незважаючи на вже роками накопичені матеріали досліджень фразеології в цілому та окремих мов.

У 50-х роках минулого століття головна увага приділялася питанням подібності та відмінностей фразеологізмів зі словом або поєднанням слів, тобто проблематика фразеології вичерпувалася, в основному, з'ясуванням критеріїв фразеологічності і уточненням основ класифікації фразеологізмів. З кінця 50-х років започаткувалася тенденція системного підходу до проблем

фразеології, розроблялися питання, пов'язані з описом фразеологізмів як структурних одиниць мови (А. І. Смирницький [61], О. С. Ахманова [9]).

В даний час розвиток фразеології як одного з важливих розділів мовознавства характеризується розробкою власне фразеологічних методів дослідження і об'єктів фразеології, заснованих на ідеях системно-рівневого і когнітивного аналізу фактів мови, вивченням системної організації фразеологічного складу і його розвитком; особлива увага приділяється семантиці фразеологізмів, її номінативному аспекту, фразоутворенню в його динаміці, ознакам сполучуваності слів - компонентів, порівняльно-типологічному вивченню фразеологічного складу, а також розробці опису фразеологізмів у словниках.

Зближення фразеології з лексикологією, словотвором, синтаксисом свідчить про те, що вона вступила в свій зрілий вік і цілком сформувалася як область лінгвістики, привносячи відчутний внесок в розуміння системного відображення картини світу в пізнавальній діяльності мови. У роботах останніх років, присвячених дослідженню фразеологічних систем, представлені описи груп фразеологічних одиниць, відібраних за семантичною близькістю. За цією тематикою будуть цікаві роботи Р. А. Юсупова [25], С. Г. Шафікова [26].

Фразеологізм - це не словосполучення (ні за формі, ні за змістом), це - одиниця мови, яка складається не зі слів. Об'єктами фразеології є висловлювання, які лише генетично є словосполучення. "Вони розкладені лише етимологічно, тобто поза системою сучасної мови, в історичному плані". Основні положення цього напрямку розглядаються А. І. Молотковим [30]. Але дослідники, що займають іншу позицію, вказують при цьому на те, що компоненти фразеологічних одиниць – слова, хоча вони і виступають в специфічному значенні. Цієї думки дотримується більшість лінгвістів. «Фразеологізми – це поєднанням слів, з повністю або частково переосмисленими компонентами, фразеологічними значеннями» [32, с. 24].

Другий підхід передбачає, що компоненти фразеологізму зберігають свою «словесність». Фонема, складаючи морфему, втрачають свої якості, також як і морфема в складі слова, хоча і набувають певну специфіку.

Мова містить багато словосполучень, жоден з компонентів яких не можна замінити навіть словом, схожим за значенням, не спотворивши при цьому значення словосполучення в цілому. ФО є особливою одиницею мови і може існувати «лише в єдності своєї форми і змісту і повинна відрізнятися за своєю категоріальною суттю від усіх інших одиниць, у тому числі від близьких, подібних, що збігаються за певними спільними з нею ознаками» [1, с. 13]. Компоненти ФО, на відміну від слів у словосполученні – це складові її частини, між якими відсутні ті формальні смислові зв'язки, які є між словами у звичайних словосполученнях [1, с. 16]. Можливість тих або інших формальних змін компонента фразеологізму визначається не характером смислових і формальних відношень і зв'язків у фразеологізмі, а характером відношень фразеологізму в цілому як одиниці мови зі словами в мові [22, с. 33]. Виступаючи як єдність змісту і форми, фразеологізм розглядається як самостійна одиниця мови, здатна як й інші мовні одиниці, виражати свою семантику, вступати з іншими одиницями мови у смислові та граматичні зв'язки, а отже мати граматичні категорії, тобто виконувати самостійну синтаксичну функцію [31, с. 208].

Отже, фразеологізми і словосполучення – відмінні одне від одного поняття, але їх можна характеризувати певними спільними рисами, а саме наявністю значення та здатністю виконувати синтаксичні функції.

1.2 Дослідження фразеологізмів в іспаністиці

Для теоретичного і практичного оволодіння мовою фразеологія має неабияке значення. В іспаністиці питання фразеології порушувалося в ряді праць з граматики, лексикології та лексикографії. Одним з основних критеріїв виділення фразеологічної одиниці часто вважалося відхилення від мовної норми. Однак існує багато фразеологізмів, які не мають жодних явних відхилень від норми, проте не перестають бути фразеологічними одиницями.

Наприклад, *tomar el olivo* у значенні «втєкти»; *levantar el code* у значенні «пити багато». У сучасних лінгвістичних дослідженнях з іспанської мови поки не виявлені єдині критерії для визначення природи і статусу фразеологічних одиниць.

Т. Грасіан в своїй роботі з граматики [78] вказує, що фразеологізми тісно пов'язані зі специфікою певної мови. Специфічність, не здатність до перекладу на інші мови автор виділяє як основну або додаткову ознаки при визначенні фразеологічних одиниць. Слід звернути увагу, що ознака не здатності до перекладу не може бути релевантною при визначенні ФО, оскільки під такий критерій можна навести різні граматичні явища, які будуть властиві лише даній мові. Порівняльний критерій перекладу часто допомагає виявити сутність тих чи інших мовних явищ, але він не може лежати в основі їх визначення, так як мовні явища існують об'єктивно, незалежно від порівняння однієї мови з іншою.

Серед теоретичних праць в області іспанської фразеології особливий інтерес становить дослідження іспанського лінгвіста Х. Касареса, присвячене аналізу стійких словосполучень [80]. Автор критикує традиційне визначення поняття *modismo*, *locución* та інші і вносить в них деякі уточнення. Так, locution (вислів) – це «стійке поєднання двох або більше слів, що володіють функцією частини мови і заздалегідь відомим єдиним значенням, яке не є простою сумою нормальних значень компонентів» [80, с.224].

Х. Касарес пропонує детальну характеристику основних типів стійких сполучень, проводить граматичну класифікацію найбільшого розряду ФО іспанської мови - стійких висловів. Дослідник ділить їх на два великі класи: повнозначні (*conceptuales o significantes*) і сполучникові (*iconexivas*). Перший клас складається з одного або двох повнозначних елементів, які співвідносяться з іменниками, прикметниками, прислівниками, дієсловами, дієприкметниками.

До другого класу відносяться з'єднання сполучникових слів-компонентів, що виконують функцію службових слів (часток і прийменників), наприклад, *con tal de* (якщо), *sobre todo* (перш за все).

Книга колумбійського дослідника А. Сулуага, що вийшла у світ в 1980 році, в якомусь сенсі є продовженням роботи Х. Касареса. Спираючись на висновки вчених, А. Сулуага робить величезний крок вперед в дослідженні іспанської фразеології. Стійкі вирази розглядаються ним як результат численних повторів в діяхронії мови. Як випливає з визначення, фразеологічна концепція А. Сулуага спирається на відтворюваність фразеологічної одиниці, що веде, на думку автора, до стійкості вираження в певній формі, виключаючи інші можливі форми [83, с. 220]. Але такий підхід не розкриває денотативну функцію ФО, і, як наслідок, не ставиться питання про характеристики фразеологічного значення. Інакше кажучи, така позиція автора є парадоксом: з одного боку, визнається семантична і функціональна еквівалентність між ФО і лексемою, з іншого ж боку, не вивчається денотативна природа ФО, що є точкою збігу двох категорій.

Таку властивість ФО, як ідіоматичність, А. Сулуага в своїй концепції представляє в якості семантичної риси, властивої деяким лінгвістичним стійким конструкціям, де їх зміст не впливає зі значень складових їх елементів [83, с. 122]. Як видно з визначення, стійкість розглядається як першочерговий ознака: «*toda expresion idiomática es fija*» [весь ідіоматичний вираз є стійким] [83, с. 124].

Спираючись на зазначені ознаки, вчений пропонує таку класифікацію ФО:

- *combinación fraseológica fija no idiomática* (неідіоматичне стійке фразеологічне сполучення), тобто поєднання, яке не має ніякої семантичної особливості, пов'язаної з ідіоматичністю;

- *combinación fraseológica semiidiomática* (напівідіоматичне фразеологічне сполучення) - поєднання, основною ознакою якого є наявність метафоричного або метонімічного значення;

- *combinación fraseológica idiomática* (ідіоматичне фразеологічне сполучення) - стійкий вираз, в якому хоча б один елемент позбавлений семантичної самостійності.

В останній групі А. Сулуага виділяє кілька підтипів:

- *UFs mixtas* - змішані ФО, одиниці, в яких тільки частині виразу властива ідіоматичність, наприклад, *prensa amarilla* - жовта преса;

- *UFs idiomáticas con elementos únicos* - ідіоматичні ФО з незвичайними елементами, наприклад, *dar en el quid* – прямо в ціль;

- *UFs con anomalías estructurales* - ФО зі структурними аномаліями, наприклад, *a ojos vistas* - очевидно, відкрито;

- *UFs con elementos metalingüísticos* - ФО з мета лінгвістичними елементами, наприклад, включення до складу ФО дієслівних форм у значенні іменників, наприклад, *mas vale un toma que dos te dare* - краще синиця в руках, ніж журавель у небі;

- *UFs idiomáticas estructuralmente regulares* - ідіоматичні ФО з правильною структурою. У таких виразів існує літературний омофон, наприклад, *tomar el pelo* - «жартувати, розігрувати», дослівно «взяти волосся».

Внесок А. Сулуага в іспанську фразеологію не викликає сумніву, його робота об'єднала різні фразеологічні традиції і визначила подальший розвиток дисципліни в іспаністиці.

Г. Корпас Пастор в своїй роботі *Manual de la fraseología española* (1996р.) звертається до питань про межі фразеології, вибору загального терміна і характеристики об'єкта дослідження. Автор визначає фразеологізм як лексичну одиницю, що складається з двох слів і більше, але чия зовнішня межа знаходиться на рівні складного речення [78, с. 20]. Як впливає з визначення, Г. Корпас Пастор розділяє широку концепцію фразеології і відносить до поняття «фразеологізм» як колокації і мовні звороти, так і приказки, цитати і формули повсякденного спілкування. Під колокаціями дослідник розуміє фразеологічні одиниці, які з точки зору системи мови є

абсолютно вільними синтагмами, утвореними за правилами, але в той же час їх вживання в деякій мірі обмежене. Даний термін був запозичений автором з англomовних робіт, де він має більш широке значення - «словосполучення». При цьому важливо пам'ятати, що стійкість ФО автор розглядає як відносну характеристику, так як багато стійких поєднань припускають деяку варіативність своїх компонентів, що не приводить до зміни змісту ФО.

Неможливо не відзначити критичне ставлення дослідника до попередніх класифікацій, нездатних, на її думку, відобразити все багатство іспанської фразеології. Тому в якості основи власної класифікації ФО вона пропонує поєднання критерію висловлювання (або мовного акту) і критерію стійкості в нормі, в системі або в мові [78, с. 34]. Причому під висловом в цьому випадку розуміється “мінімальна комунікативна одиниця, продукт мовного акта, відповідний простому або складному пропозиції, яке в го ж час може складатися з однієї синтагми або одного слова” [78, с. 51]. За даним критерієм Г. Корпас Пастор виділяє дві групи фразеологічних одиниць: ФО, що представляють собою цільне висловлювання, і ФО, що не представляють цілісного висловлювання, еквівалентні синтагмі і в реченні комбінують з іншими одиницями мови. Не викликає сумніву факт, що робота Г. Корпас Пастор є фундаментальним дослідженням в іспаністиці, що торкнулося як загальних проблем фразеології, так і конкретних, таких як колокації і формули повсякденного спілкування.

Враховуючи дані теоретичні концепції фразеологія в іспаністиці до сьогодні сформувалася як самостійна дисципліна і активно розвивається, доказом чого є поява нових досліджень в цій сфері (G. Corpas Pastor, 2000; M. Garcia-Page, 2008). Проте теоретичні основи іспанської фразеології значно не змінилися за останні 15 років. Все ще залишаються невирішеними деякі проблемні питання, наприклад, вивчення семантичних характеристик ФО, використання фразеологізмів у мові та інше.

1.3 Характеристика та класифікація фразеологічних одиниць

Фразеологізми – це стійкі словосполучення, які відтворюються, а не створюються: якщо мовцеві необхідно вжити фразеологізм, то він його вилучає, як і слово, в готовому вигляді зі свого фразеологічного запасу, а не будує його заново.

Найважливішою особливістю ФО є повністю або частково переосмислене значення. Переосмислений характер значення ФО встановлюється шляхом її накладення на змінне поєднання слів, яке лягло в її основу. У разі відсутності таких, шляхом порівняння значення фразеологізму з буквальними значеннями її компонентів. Під переосмисленням розуміється будь-який відхід від буквального значення. Фразеологічне значення є фактором мови, а не мовлення.

Класифікація фразеологізмів досить складне питання, оскільки вчені по різному виділяють види фразеологізмів, зважаючи на специфіку кожної мови.

Фразеологічні звороти завжди являють собою єдине смислове ціле, проте співвідношення семантики ФО в цілому і значень компонентів, її складових, може бути різним. На цій основі В.В. Виноградов виділяв три групи фразеологізмів: фразеологічні зрощення, єдності і поєднання. Крім трьох цих груп Н.М. Шанський виділяв ще й четверту групу - фразеологічні вирази. Перші дві групи складають семантично неподільні звороти. Вони еквівалентні з точки зору свого значення слова словосполученню. Третя і четверта групи представляють собою вже семантично подільні звороти. Їх значення рівнозначно семантиці складових їх компонентів.

1) Фразеологічними зрощення називають тип словосполучень абсолютно неподільних, нерозкладних, значення яких абсолютно незалежне від їх лексичного складу, від значень їх компонентів. Наприклад: *пекти раків – червоніти, собаку з'їсти – набути досвіду, байдики бити – ледарювати, puente de los asnos – перешкода, tomar el olivo – втекти, a pie juntillas – впевнено.*

В.В. Виноградов [17] поділяє фразеологічні зрощення на чотири основні типи, в залежності від того, чим викликана або обумовлена неподільність виразу:

- фразеологічні зрощення, у складі яких є вимерлі, незрозумілі слова або ті, що вже вийшли з вжитку;
- фразеологічні зрощення, що включають в себе граматичні архаїзми, що представляють собою синтаксично неподільне ціле або не відповідають живим нормам сучасного словосполучення;
- фразеологічні зрощення, які зазнали експресивної індивідуалізації і тому стали неподільними як лексично, так і семантично;
- фразеологічні зрощення, що представляють собою таку семантичну єдність, що лексичні значення компонентів зовсім байдужі для розуміння цілого.

Отже, основною ознакою зрощення є його семантична неподільність, компонентів. Фразеологічні зрощення представляють собою семантичну одиницю, однорідну зі словом, позбавленим внутрішньої форми. У фразеологічному зрощенні всі елементи настільки злиті і недиференційовані за сенсом, що еліптичне опущення чи експресивне скорочення хоч одного з них або зовсім не впливає на значення цілого, або призводить до повного його розпаду. З одного боку, такі зрощення семантично незмінні, хоча і можуть мати формами граматичної словозміни, наприклад, казна-де і під три чорти. Але, з іншого боку, при експресивному вживанні зрощення, опорна його частина може дорівнювати цілому і виступати в значенні цілого. Фразеологічне зрощення в цих випадках може втрачати свої частини.

Семантичне єдність фразеологічного зрощення часто підтримується повною синтаксичною неподільністю або невмотивованістю словосполучення, відсутністю живого синтаксичного зв'язку між його морфологічними компонентами. Наприклад: так собі, раз у раз, хоч куди.

2) Фразеологічні єдності - це такі стійкі поєднання слів, в яких за наявності загального переносного значення чітко зберігаються ознаки семантичної роздільності компонентів: *ні пари з вуст – мовчати, вивести на чисту воду – викрити, прикусити язика – замовкнути, тримати камінь за пазухою – таїти зло проти когось, переливати з пустого в порожнє – вести беззмістовні розмови, trueno gordo – гучний скандал, tonel sin fondo – прірва, sacar frutos – отримати результати, a sangre caliente – з опалу, під гарячу руку.*

«Фразеологічні єдності дещо зближуються з фразеологічними зрощеннями своєю образністю, метафоричністю» [63, с. 50]. Але на відміну від фразеологічних зрощень, де образний зміст розкривається тільки діяchronічно, у фразеологічних єдностях образність, переносність усвідомлюється з точки зору сучасної мови. Недарма академік В. В. Виноградов вважає образність характерною ознакою тільки фразеологічних єдностей.

«Зв'язок між компонентами фразеологічного єдності мотивована, виразно відчувається метафоризація» [63, с. 51]. Для розуміння фразеологічної єдності необхідно її компоненти сприймати в переносному значенні.

Характерні ознаки фразеологічних єдностей:

1. яскрава образність і можливість збігу з паралельно існуючими словосполученнями;
2. збереження семантики окремих компонентів;
3. неможливість заміни одних компонентів іншими;
4. емоційно-експресивна забарвленість грає вирішальну роль;
5. здатність вступати в синонімічні відносини з окремими словами або іншими фразеологізмами.

3) Фразеологічні сполучення - це стійкі звороти, до складу яких входять слова і з вільним, і з фразеологічно пов'язаним значенням: *бере*

dosada (зло, страх, жаль), порушити питання (справу), poner en peligro (tortura, aprieto), dar de golpe (de bofetadas, puñaladas, palos).

На відміну від фразеологічних зрощень і фразеологічних єдностей, що володіють цілісним неподільним значенням, «фразеологічні сполучення характеризуються тим, що мають певну самостійність складових частин» [67, с. 75]. В цьому відношенні вони зближуються з вільними словосполученнями.

Характерні ознаки фразеологічних сполучень:

1. в них допустима варіантність одного з компонентів;
2. можлива синонімічна заміна стрижневого слова;
3. можливе включення визначень;
4. допустима перестановка компонентів;
5. обов'язково вільне вживання одного з компонентів і пов'язане вживання іншого.

У фразеологічних сполученнях синтаксичний зв'язок цілком відповідає живим нормам сучасного словосполучення.

Висування відтворюваності в якості основної ознаки фразеологізмів дозволило професору М.М. Шанському розвинути далі класифікацію академіка В.В. Виноградова і виділити четвертий тип фразеологічних одиниць - так звані «фразеологічні вирази» [67, с. 76].

До фразеологічних виразів відносяться такі стійкі в своєму складі і вживанні фразеологічні звороти, які цілком складаються із слів з «вільним номінативним значенням і семантично подільні» [67, с. 76]. Їх єдина особливість - відтворюваність: вони використовуються як готові мовні одиниці з постійним лексичним складом і певною семантикою.

4) Фразеологічні вирази - це тільки звороти з буквального значенням компонентів. До складу фразеологічних виразів включають численні прислів'я та приказки, які вживаються в прямому значенні, не мають образного алегоричного сенсу: *вік живи, вік учись, легше сказати, ніж зробити.*

За ознакою відтворюваності та усталеністю компонентів виділяють такі мовні одиниці, як прислів'я, приказки, крилаті вислови.

Прислів'я – стійкий, ритмічний за будовою вислів повчального характеру. У ньому зафіксовано практичний досвід народу та його оцінка різних подій і явищ: *До булави треба голови; Сметаною вареників не зіпсуєш; Дружній череді і вовк не страшний*. За граматичним оформленням прислів'я співвідноситься з реченням. Основою багатьох прислів'їв є факти: *Іван плахту носить, а Настя булаву*.

Приказка – стійкий вислів, який образно розкриває певне явище. Приказки позбавлені узагальнювального, повчального характеру і висловлюють незавершену думку: *Більше щастя, як розуму; Хто не працює, той не помиляється; Була би шия, а хомут буде*.

Крилаті вислови (слова) - стійкі образні вислови, засвоєні з фольклорних або наукових джерел, вислови видатних осіб. Основною їх ознакою є зв'язок з літературним джерелом, стійкість і популярність завдяки їх влучності: *Мертві сраму не бояться; Слово, чому ти не твердая криця (Леся Українка); Караюсь, мучусь, але не каюсь (Т. Шевченко)*.

Вивчення іспанської фразеології та виведення класифікацій насамперед пов'язане з ім'ям іспанського лексикографа та літературного критика Хуліо Касареса. В своїй книзі “Вступ до сучасної лексикографії”, він поділяє сполучення слів, відтворюваних в мовленні, на три основні типи: *locuciones, frases proverbiales, refranes*.

Терміном *locución* (укр. вираз) Х. Касарес визначає стійке сполучення двох чи більше слів, що функціонують як певна частина мови, єдине і загальноприйняте значення якого не є сумою звичайних значень компонентів.

Frases proverbiales (укр. прислів'я) займають зону з нестійкими кордонами, яка лежить між областю речень та сферою приказок.

На відміну від проverbsьких сполучень *refrán* (укр. приказка), за визначенням Х. Касареса, це завершений і самостійний вислів, який в

прямому чи алегоричному значенні, зазвичай у повчальній формі, виражає думку, результат досвіду, роздумів, настанов у вигляді судження, в якому поєднуються принаймні два поняття.

Інша сучасна іспанська дослідниця Глорія Корпас Пастор поділяє усі фразеологічні вирази на конструкції, які характеризуються відносно вільним внутрішнім зв'язком, та на ті, що з часом стали стійкими й незмінними, тобто цитати, ідіоматичні вирази, прислів'я [78]. Вона пропонує класифікацію, яку в іспанській фразеології визнають найкращою. Оскільки її спосіб розподілу фразеологізмів надто складний, замість терміну «класифікація» використовують «таксономія», що має більш ширше значення.

Фразеологічний всесвіт поділяється на три групи: група I (colocaciones – колокації), група II (locuciones – вислови) і група III (enunciados fraseológicos – фразеологічні висловлювання).

- Група I (колокації)

Колокації – фразеологічні одиниці, які не можуть бути використані як окремі висловлювання, оскільки вони відповідають синтагмі і в реченні пов'язані з іншими мовними одиницями. Автор визначає їх як «властивість мов, за допомогою яких спікери мають тенденцію виробляти певні комбінації слів серед великої кількості теоретично можливих комбінацій».

У своїй класифікації він розрізняє шість видів колокацій:

a) sustantivo (sujeto) + verbo: Ojos que no ven, corazón que no siente – “Чого очі не бачать, того і серцю не жаль”;

b) verbo + sustantivo (objeto): Llenar la cabeza de pájaros – “докучати розмовами”;

c) adjetivo + sustantivo:– enemigo acérrimo;

d) sustantivo + preposición + sustantivo: pan de Dios – “Божа іскра; гарна людина”;

e) verbo + adverbio – llorar amargamente, fracasar estrepitosamente.

f) adjetivo + adverbio – estrechamente ligado, rematadamente loco.

- Група II (вислови)

Вислови – фразеологічні одиниці мовної системи, яким характерні: внутрішня фіксація, єдність сенсу і внутрішня пасивна фіксація. Ці одиниці не являють собою повні висловлювання, і, загалом, вони працюють як елементи речення. При розрізненні різних типів висловів автор дотримується традиційного критерію, тобто функції, яку вони виконують. Таким чином розділяє декілька типів:

- Іменникові вислови: іменник + прикметник (*mosca muerta*), іменник + прийменник + іменник (*lágrimas de cocodrilo*), іменник + іменник (*la flor y nata*).

- Прикметникові вислови: прикметник + прийменник + іменник (*corto de medios*). До цієї категорії відносяться також стереотипні порівняння (*blanco como la pared / más blanco que la pared*).

- Прислівникові вислови: прийменникові фрази (*de improviso, con la boca abierta*), синтагми, ядром яких є прислівник (*más y más*), іменні фрази (*patas arriba*), прикметникові фрази (*largo y tendido*).

- Дієслівні вислови бувають різних типів. Його структура може складатися з копулятивного дієслова і атрибута (*ser el vivo retrato de alguien*), дієслова, об'єданого з непрямым додатком (*dormir como un tronco*), з додатком (*oler a fuego quemado*), або з безпосередній об'єктом (*chuparse el dedo*). До цього класу місць належать також біноміали, утворені двома вербальними ядрами, об'єднаними кон'юнкцією (*nadar y guardar la gora*).

- Прийменникові вислови: утворюються прислівником, за яким слідує прийменник (*encima de, detrás de*) або іменником, за яким слідує прийменник (*gracias a*).

- Група III (фразеологічні висловлювання)

Фразеологічні висловлювання – фразеологізми з цільно-предикативною структурою, які характеризуються стійкістю в мові і реалізуються в ній у вигляді висловлювань із закінченою думкою (*enunciados fraseológicos* - фразеологічні висловлювання). Більшість даних одиниць володіють національною специфікою. До цієї групи належать паремії. Існує кілька типів

паремій. Розрізняючи їх Г. Корпас дотримується критеріїв, запропонованих Арнауд (1991), а саме лексикалізації, синтаксичної і текстовою автономії, цінності загальної істини та анонімності. Прислів'я - це паремії, що відповідають п'яти вимогам Арнауд - лексичності, лексичній і текстовій автономії, загальній істинності і невідомому походженню.

Прислів'я та приказки як мовознавчий феномен має свою класифікацію. Проте лінгвісти по-різному їх класифікують.

Вислови, що мають фразеологічний характер, класифікують не тільки відповідно до джерел їх походження, а й до сфер людської діяльності, особливостей життя, природних явищ тощо [57].

Сьогодні багато хто з нас застосовує в повсякденному житті, але ми не завжди помічаємо їх, щоб розпізнати їх особливості. Важливо відзначити, що висловлювання можна класифікувати відповідно до їх змістом (тобто висловлювання про життя, про природу, про дружбу і т.д.), тема, яка надихає (є релігійні вислови, романтичні висловлювання, різдвяні приказки і т.д.) та його розширення (наприклад, є більші прислів'я, ніж інші). Отже, слід зазначити, що застосування гумору в популярних приказках, робить їх смішними і дотепними, набираючи початкової структуру і перетворюючи на нові з гумористичним підтекстом ("Al que madruga, se le nota el cansancio" o el de "Quien madruga... encuentra todo cerrado").

Згадуючи про основні сфери занять людини, необхідно вказати на класифікацію фразеологізмів Сміта Л. П. [57]. Лінгвіст виділяє приказки та прислів'я, що використовують у своєму мовленні моряки, рибалки, мисливці, які знають особливості і умови їх праці. Окрім цього, дослідник згадує групи слів, що асоціюються з морем та життям моряків [57].

Кунін О. В., досліджуючи фразеологічні одиниці, створив класифікацію приказок та прислів'їв відповідно до структурно-семантичних типів.

Відтак, приказки з постійною залежністю компонентів поділяються на розповідні, питальні, спонукальні, окличні та наказові. А прислів'я, на відміну від приказок, не можуть бути заперечними [57].

У прислів'ях ми часто зустрічаємо не дуже добру оцінку багатим людям, засуджується війна, висміюються дурні, критикуються ледарі. Прислів'я вчать бути економним, стверджують, що без праці не буде результату [57].

Вживаючи прислів'я і приказки, ми не завжди розуміємо, яку користь вони нам приносять. Виявляється, вони допомагають:

- Охарактеризувати людини, предмет, явище, дію, стан;
- Розкрити відносини між людьми;
- Дати пораду, як діяти в тій чи іншій ситуації, чого слід остерігатися;
- Прислів'я служать засобом характеристики персонажа, передають його думки, почуття, підкреслюють його зв'язок з народом;
- Прислів'я та приказки це згустки народної мудрості, вони висловлюють істину, перевірену багатовіковою історією народу, досвідом багатьох поколінь.

У них виражені радість і горе, гнів, і печаль, любов і ненависть, іронія і гумор. Вони узагальнюють різні явища навколишньої дійсності, допомагають зрозуміти історію нашого народу. Тому в текстах прислів'я і приказки набувають особливого значення. Вони не тільки підсилюють виразність мови, надають гостроти та поглиблюють зміст, а й допомагають знайти шлях до серця слухача, читача і завоювати увагу. Успіх застосування прислів'їв у мовленні залежить від того, наскільки вдало вони підібрані. Важливо не тільки знати якусь кількість народних виразів, але і розуміти їх зміст, щоб правильно застосовувати в мовній практиці.

Прагматична функція також дуже важлива, оскільки показує відношення мовних знаків до людини, і в цілому визначається як аспект лінгвістики, що вивчає відношення між висловлюванням, того, хто говорить і ситуацією.

Серед прагматичних функцій можна виділити наступні:

1) Функція залучення уваги адресата: прислів'я та приказки вживаються на тлі нейтрального контексту і самі привертають до себе увагу образністю, узагальненим значенням, дидактичним змістом. Це здатність прислів'їв і приказок активізувати увагу, створювати передумови для цілеспрямованого сприйняття, а отже, посилювати мовленнєвий вплив.

2) Функція акцентуації (виділення) комунікативно значущих елементів мови: ця функція тісно пов'язана з функцією залучення уваги, так як виділяються найбільш значущі, суттєві характеристики, які в образній формі отримує адресат.

3) Функція компресії інформації: прислів'я та приказки представляють собою зразок мовної економії і часто сприяють компресії інформації, що передається, яка в усному мовленні може бути виражена алегорично. Це можливо завдяки образному характеру прислів'їв і приказок. Об'єктивно існуючі і соціально закріплені значення прислів'їв і приказок очевидні, що дозволяє використовувати їх в тексті як смислові сигнали оціночного і модального сенсу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Фразеологія завжди була в центрі уваги лінгвістів, адже фразеологізми надають мові образності та виразності, відображають багатогранність мови та уявлення народу про світ. Мовознавці досліджували і далі продовжують досліджувати різні аспекти фразеології, адже досі думки науковців розходяться щодо об'єкту фразеології та класифікації фразеологічних одиниць.

Найбільш прийнятою є класифікація В. В. Виноградова, яка спирається на ступінь семантичного поєднання компонентів фразеологічної одиниці і ступінь вмотивованості її значення. Згідно його класифікації ФО можна поділити на 3 типи: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення.

Наукових праць присвячених темі фразеології в іспаністиці не так багато, проте науковці все ж зробили свій внесок у загальні дослідження фразеологічних одиниць. Лінгвісти відмічають, що однією з ключових ознак фразеологізмів є їх неперекладність. Труднощі у передачі змісту і значення ФО на іншу мову спонукають дослідити мовне явище в перекладацькому аспекті та з'ясувати шляхи відтворення іспанських ФО на українську мову.

РОЗДІЛ II. ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ В СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

2.1 Поняття фразеологічного образу

Образи - це конкретні уявлення, що складаються в процесі відображення людською свідомістю фрагментів екстралінгвістичної дійсності в їх чуттєвому образі. На основі образів сприймається узагальнений зміст значення мовних одиниць. Образність є не тільки невід'ємною, але і домінуючою властивістю фразеологічних зворотів, так як завдяки саме образному сприйняттю відбувається одночасно поєднане бачення двох картин: першої - викликаної в свідомості в результаті абстрагування первинного значення словесного комплексу; другої - в результаті проектування ситуації, представленої цілісним значенням фразеологізму. Фразеологізми відображають образне, частіше зорове сприйняття ситуацій, явищ і предметів навколишнього світу.

Як відбувається формування образного сприйняття? Загальновизнаним в лінгвістичних колах вважається, що людині властиве прагнення не тільки фіксувати реальну картину світу, а й намагатися знайти шляхи її позитивної зміни. В основі формування значення фразеологічних одиниць лежить не цілісний образ, а лише вироблена від способу асоціація, актуалізована на тлі значення деякого вихідного поєднання, а потім - вичерпаного з нього змісту, що співвідносить з номінативним задумом мовця, заданим в формі деякого когнітивного стану свідомості [57].

Проблема внутрішньої форми (ВФ) фразеологічної одиниці (ФО), або фразеологічного образу, неминуче виникає при розгляді питання про цілісне значення фразеологізму [57].

Фразеологічний образ пов'язує фразеологічне значення з реальним значенням компонентів, з яких він складається. Залежно від шляху формування фразеологічного значення відзначено наявність двох різних груп ФО. Різниця між цими групами полягає в тому, що одна з них включає ФО, утворені шляхом метафоризації вільного словосполучення, інша група

включає ФО, утворені на базі переносного значення слова вільного вживання, інакше кажучи, ці групи ФО відрізняються один від одного механізмом формування фразеологічного значення, ступенем участі образу в формуванні цілісного значення фразеологізму.

Фразеологізми, утворені на базі одного з переносних значень слова у вільному вживанні, мають прозору внутрішню форму, в них з усією визначеністю проглядається той образ, який послужив основою виникнення нового сенсу.

Інша ситуація складається з фразеологізмами, утвореними в результаті метафоризації цілого словосполучення, яке продовжує функціонувати у вільному варіанті вже після того, як дало життя фразеологічній одиниці. Разом з втратою словесних якостей компонентів нерозкладним стає фразеологічний образ (образ не розшифровується).

Фразеологічний образ - це, так би мовити, семантична основа, на якій відбувається формування фразеологічного значення і переосмислення компонентів. При осмисленні образу спостерігається відволікання, відхід від словесної основи внутрішньої форми, тобто образ не завжди може бути виведений зі значення кожного компонента. В результаті цього загальне значення фразеологізму може передаватися такими словами, яких немає в складі досліджуваного фразеологізму як його компонентів.

Присутність фразеологічного образу відчувається не в усіх типах фразеологізмів. Багато образів давно вже втратили свою внутрішню форму. Якщо внутрішня форма слабо відтворюється, то значення цього фразеологізму стає менш мотивованим а, отже, більш цілісним. Чим слабкіше усвідомлюється внутрішня форма, тим сильніше втрачені словесні якості компонентів. Ступінь втрати словесних якостей впливає на ступінь цілісності фразеологічного значення, яке в свою чергу залежить від ступеня близькості розуміння образу, покладеного в основу даного образу.

Поступово образ, покладений в основу найменування фразеологізму, може зникнути, і тоді з'являються абсолютно невмотивовані фразеологізми

типу зрощень. Проте, не можна вважати, що такі фразеологізми позбавлені внутрішньої форми. Ці ФО виникли на основі образу, який з плином часу зник, але джерело виникнення цих фразеологізмів в більшості випадків можна відновити шляхом їх етимологічного аналізу.

Деякі фразеологізми зберігають мотивування свого значення і в той же час позбавлені подібної основи. Значення цих фразеологізмів не опосередковано внутрішнім чином, а їх семантика виводиться з значення кожного компонента. Складові цих фразеологізмів зберігають в якійсь мірі словесні властивості. З усього цього випливає, що фразеологічний образ визначається:

1. ступенем цілісності фразеологічного значення;
2. ступенем семантичної самостійності компонентів.

Наявність або відсутність фразеологічного образу (внутрішньої форми) впливає на ступінь цілісності фразеологічного значення. У фразеологізмів з внутрішньою формою ступінь семантичної цілісності більше, а ступінь семантичної самостійності компонентів менше. У фразеологізмів з відсутністю внутрішньої форми ступінь семантичної цілісності менше, а ступінь семантичної самостійності компонентів більше. Одна з основних функцій фразеологізму - це вираження ставлення мовця до інших людей, до предмета повідомлення.

2.2 Методологічний аспект дослідження фразеологічних одиниць

Фразеологізми складніші утворення ніж слова. Їх особливості та відмінності від словосполучень, структура та вживання вимагають особливих методів дослідження. Основними принципами методики фразеологічного дослідження є:

1. Первісне вивчення фразеологічного матеріалу має бути проведено в плані синхронії, оскільки визначення сутності фразеологічної одиниці і кордонів фразеологічного фонду мови не може виходити зі спостережень над історичною динамікою досліджуваних явищ.

2. Метод аналізу фразеологічного матеріалу повинен бути максимально об'єктивним - звільненим, наскільки можливо, від тенденцій психологічного або одностороннього стилістичного трактування розглянутих явищ.

3. Вибір методу аналізу повинен виходити з конкретної специфіки досліджуваної мови.

4. Оскільки будь-яке фразеологічне утворення являє собою поєднання слів, що володіє певними семантичними особливостями, має бути прийнято поняття контекстуальної взаємодії слів у їх поєднаннях; вивчення типів цієї взаємодії дасть можливість відокремити фразеологічні явища від явищ іншого порядку.

5. На всіх ділянках і на всіх етапах дослідження має дотримуватися єдність контекстологічного методу; тому фразеологічні одиниці повинні вивчатися в умовах їх реального мовного вживання, а всі висновки і визначення повинні спиратися на конкретний мовний матеріал і відповідати обраному контекстологічному принципу дослідження.

Існує декілька методів вивчення фразеологічних одиниць запропонованих різними лінгвістами.

Одним з них є контекстологічний метод, який запропонувала Н. М. Амосова. Основні принципи даного методу: максимальна об'єктивність у дослідженні явища, необхідність враховувати специфіку та особливості мови, вивчати ФО в умовах їх мовного вживання, встановити ступінь закріпленості складу і структури словосполучення, вивчити контекстуальні зв'язки слів у їх поєднаннях. Проте деякі науковці не погоджуються з методом Н. М. Амосової, оскільки він не враховує діалектику явищ, що вивчаються, не розглядає дистрибуцію, системність і стійкість фразеологізмів.

Інший, варіаційний метод дослідження ФО запропонував В. Л. Архангельский. Принципи його методу: використання положення матеріалістичної діалектики у вивченні мовних явищ, синтез положення традиційного мовознавства та методів структурної лінгвістики, комплексне

вивчення особливостей компонентів ФО, виділення фразеологічного рівня мовної структури, підхід до фразеології як до системи, вивчення реальних варіацій ФО, виділення фразеологічного значення як особливої лінгвістичної категорії.

Наступний, комплікативний метод дослідження ФО розробив С. Г. Гаврин. До завдань методу відносяться: виявити експресивно-образні якості поєднання слів, локалізувати словосполучення шляхом усічення деяких компонентів, систематизувати результати пізнавальної діяльності людини.

Структурно-типологічний метод аналізу ФО розробив Д. О. Добровольський. Даний метод вивчає внутрішню організацію фразеологічної системи, відкидаючи екстралінгвістичні та генетичні фактори і включає наступні етапи:

1. На першому етапі необхідно вибрати для аналізу мови, що утворюють типологічний ряд, тобто мови, принципово схожі, але відрізняються один від одного за однією типологічно важливою ознакою.

2. Далі необхідно виділити ту провідну типологічну ознаку, яка є підставою типологічного ряду (тобто типологічну домінанту).

3. Потім потрібно сформулювати базову гіпотезу дослідження, тобто робочу гіпотезу про те, яким чином градування ведучої типологічної ознаки в обраних для аналізу мовах впливає на внутрішню організацію фразеологічної системи цих мов.

4. І врешті, необхідно проаналізувати фразеологічні системи обраних мов з метою перевірки робочої гіпотези.

Вперше запропонований в 1964р. метод фразеологічної ідентифікації [4] уточнювався і вдосконалювався в міру вдосконалення методів лінгвістичного дослідження і розвитку теорії фразеології. Метод фразеологічної ідентифікації сприяє не тільки виявлення фразеологічності того чи іншого поєднання слів, але і встановлення таксономії ФО за рівнем фразеологічної абстракції [3]. Слідом за А.В. Куніним основними

показниками фразеологічності є переосмислення, неподільність, структурна і семантична стійкість. В цілях визначення цих показників в порівняльному дослідженні фразеології використовують ряд передбачуваних методом фразеологічної ідентифікації процедур, а саме:

1. Факт наявності переосмислення компонентного складу встановлюють за допомогою контексту і за допомогою словникових дефініцій.

2. Семантична стійкість у фразеологічних одиницях, яка виражається в повному або частковому переосмисленні, встановлюється шляхом накладення значення ФО на буквально значення її компонентів.

3. При частковому переосмисленні значення ФО компонент з буквальним значенням може входити до складу її дефініції.

4. З метою встановлення неподільності стійких зворотів використовують контекстний аналіз граматичних змін його компонентів

5. Аналіз співвіднесеності фразеологізмів зі самостійними, службовими та ін. словами, а також зі змінними пропозиціями з урахуванням як відмінностей між ними, так і їх схожості, дає можливість виділити різні класи фразеологічних одиниць: субстантивні, ад'єктивні, адвербіальні, дієслівні та інші фразеологізми, а також цільнопредикативні або комунікативні фразеологічні одиниці.

6. За допомогою компонентного аналізу фразеологізмів, заснованого на обліку їх константності і варіантності, є можливість визначати типи залежності компонентів ФО: константна залежність, константно-варіантна залежність, константно-змінна залежність, константно-варіантно-змінна залежність, трансформаційна залежність.

7. За допомогою граматичного аналізу встановлюємо граматичну структуру фразеологізмів, а також, при необхідності, їх морфологічні та синтаксичні особливості.

8. При аналізі фразеологічного значення використовуємо семний аналіз, виділення ступенів абстракції і аналіз внутрішньої форми ФО [5].

Ступінь абстракції значення визначаються в залежності від характеру абстрагування від лексичного і граматичного значення компонентів ФО, від прототипу ФО і значення її синтаксичної конструкції. Характер внутрішньої форми встановлюється за допомогою процедури зіставлення значення ФО з буквральним значенням її компонентів.

9. Визначальним в описі фразеології вважається системний підхід. Не викликає сумнівів специфічність фразеологічних одиниць в національно-культурному плані, як в інтралінгвістичному, так і в плані неповторності відображаються в ФО позамовних чинників - національної культури, національної історії, національної економіки, національного складу характеру і іншого. Абсолютно вірно в зв'язку з цим твердження, що фразеологія є дзеркалом національної культури, що відбиває особливості системної організації мови, її структури. З іншого боку, саме поняття структури мови, її ладу, визначення її типологічних характеристик має включати в себе і дані фразеології. Теорія фразеології, в свою чергу, придбає значно більш інтегративний і завершальний характер, якщо в більшій мірі буде оперувати поняттями і категоріями загального мовознавства і, зокрема, лінгвістичної типології.

Метод фразеологічного аналізу є методом синхронного дослідження в статичності і динамічності і допускає в разі необхідності залучення історичних даних.

«Синхронний опис того чи іншого стану мови нерідко реалізується не у вигляді якогось фотографічного знімка, а, співвідносячись з більш-менш тривалим періодом розвитку, враховує і факти мовної еволюції» [59, с. 113].

Аналіз проводиться як шляхом індукції, тобто від часткового до загального, так і шляхом дедукції, тобто від загального до конкретного. Метод фразеологічного аналізу передбачає виділення істотних ознак плану змісту і плану вираження, що дозволяє перейти від субстанції до форми і визначає межі між різними класами фразеологізмів.

Цей метод передбачає підхід до фразеології як до асиметричної мовної системи, яка є єдністю субстанції, структури і функцій, а також передбачає

вивчення фразеологізмів в їх мовному узуальному і okazіональному вживанні в різних контекстах, без чого специфіка фразеологізмів не може бути повністю виявлена.

Метод фразеологічного аналізу характеризується відмовою від теорії повної еквівалентності фразеологізму слову і заміною її теорією співвіднесеності деяких типів фразеологізмів і слів, що враховує як їх відмінності, так і подібні риси.

При проведенні лінгвістичного опису слід виходити з кількісних параметрів: простоти, тобто мінімального використання правил, і повноти, тобто максимально можливого охоплення фразеологізмів різних структурних типів.

За допомогою фразеологічного методу аналізуються різні сторони фразеології, що дає можливість вивчити фразеологічний фонд мови в усій його багатогранності. Нижче наводяться найважливіші аспекти вивчення фразеології.

1. Виділення фразеологізмів за допомогою показників їх стійкості і встановлення показників різних ступенів стійкості.

2. Підхід до фразеологічної стійкості як до явища комплексного: вивчення стійкості вживання фразеологізмів, стійкості їх значення, лексичного складу, морфологічної та синтаксичної стійкості, а також неможливість утворення фразеологізмів породжує структурно-семантичної моделі змінного поєднання слів. Розгляд стійкості ідіоматизмів як відправну точку для вивчення стійкості фразеологізмів інших типів. Встановлення неподільності фразеологізмів відповідно до висунутих узуальними і okazіональними показниками неподільності.

3. Відмежування фразеологізмів від складних слів, змінних поєднань слів і індивідуально-авторських зворотів-цитат і утворень проміжного характеру.

4. Аналіз системних зв'язків в сфері фразеології (ієрархічність, синонімія, антонімія і ін.).

5. Аналіз фразеологічної семантики (виділення аспектів і на це місто на фразеологічному значенні, аналіз фразеологічної абстракції, фразеологічний переосмислення, внутрішня форма фразеологізмів).

6. Структурно-семантична класифікація фразеологізмів відповідно до висунутих параметрами стійкості. Аналіз англійських фразеологізмів в рамках даної класифікації передбачає вивчення їх аналітичних і деяких синтетичних особливостей.

7. Виділення залежностей компонентів, виходячи з їх лексичної та семантичної або тільки семантичної інваріантності.

8. Виділення різних способів фразоутворення.

9. Аналіз фразоутворювальних моделей у фразеології.

10. Контекстуальний аналіз узуального і okazіонального використання ФО.

11. Виділення різних типів дистрибуції фразеологізмів.

12. Аналіз функцій фразеологізмів.

Метод фразеологічного аналізу існує в двох різновидах, тісно між собою пов'язаних: метод фразеологічної ідентифікації і метод фразеологічного опису.

Метод фразеологічної ідентифікації був вперше запропонований в 1964 р. [41, с. 416 - 420]. У міру вдосконалення методів лінгвістичного дослідження, а також розвитку теорії фразеології уточнювався і метод фразеологічної ідентифікації.

Даний метод сприяє виявленню фразеологічності того чи іншого поєднання слів і віднесенню його до ідіоматизмів (ідіомам), ідіофразеоматизмам або фразеоматизмам. Основними показниками будь-яких ФО є стійкість, включаючи неподільність, і неможливість побудови породжує моделі змінного поєднання слів. Віднесення ж ФО до того чи іншого класу визначається типом семантичної стійкості не цитатного характеру. Ці показники стійкості доводять, що дані словесні комплекси є одиницями мови.

Додатковими аргументами на користь фразеологічності є фіксація обороту хоча б одним словником або вживання його трьома різними авторами. У спірних випадках необхідне залучення великої кількості контекстів. Це особливо важливо в тих випадках, коли фразеологічний неологізм ще не фіксується словниками. Можливо також використання інформантів - носіїв мови.

Метод фразеологічної ідентифікації передбачає ряд процедур, основні з яких наводяться нижче. Ці процедури можуть використовуватися як разом, так і окремо.

1. У ідіоматизмах семантична стійкість виражається в повному або частковому переосмисленні. Семантична стійкість встановлюється шляхом накладення значення ідіома на буквальне значення його компонентів, Це доводить повне переосмислення обороту. При частковому переосмисленні значення компонент з буквальним значенням може входити до складу дефініції.

При віднесення словесного комплексу до ідіофразеоматизмів встановлюється його семантична стійкість і приналежність до одиниць мови так само, як це робилося в відношенні ідіоми. Семантична стійкість подібних комплексів відрізняється від семантичної стійкості ідіоми тим, що до складу семантичної структури ідіофразеоматизма входять два фразеосемантичні варіанти: перший - зазвичай технічний термін або розмовний професіоналізм, що вживається в буквальному, але ускладненому значенні і є по своїй семантичній структурі фразеоматизмом, а другий - повністю переосмислене значення, тобто збігається за своєю семантичною структурою з ідіоматизмом. Ідентифікація більшості подібних зворотів не становить труднощів, так як перший варіант зазвичай може бути встановлений з технічних словників.

Що стосується фразеоматизмів, тобто фразеологізмів неідіоматичного характеру, то їх лексична стійкість і приналежність до одиниць мови встановлюється так само, як і в попередніх двох класах ФО.

2. Віддільність стійких утворень встановлюється шляхом контекстного аналізу граматичних змін їх компонентів. Віддільність фразеологізмів може також бути встановлена в контексті за допомогою оказіональних показників. До них відносяться вклинювання і структурні зміни, наприклад, розрив.

3. При відмежуванні фразеологізмів від складних слів слід враховувати перераховані вище показники. Відмежування деяких типів фразеологізмів від складних слів допомагає наявність у фразеологізми частки, прийменника або артикля, що займають серединне положення в складі поєднання.

4. При відмежуванні фразеологізмів від змінних сполучень слів вирішальне значення має той факт, що змінне поєднання слів породжує структурно-семантичну моделі, яка може заповнюватися будь-яким вмістом, обмеженим тільки граматичної і лексичної валентністю.

Зокрема, будь-який компонент змінного поєднання слів може замінюватися його синонімом. У фразеологізмах, якщо такі заміни можливі, вони регламентовані. У складі змінних поєднань можуть бути і слова з подібним значенням, але і в таких випадках породжує структурно-семантичне моделювання допомагає відрізнити подібні утворення від фразеологізмів.

5. При відмежуванні фразеологізмів від індивідуально-авторських зворотів-цитат необхідно враховувати ряд відмінностей.

Відтворення фразеологізмів відрізняється від відтворення цитат. Фразеологізм не зв'язується безпосередньо з ім'ям його творця, а цитата завжди вживається як авторський зворот. Це встановлюється наявністю посилання на автора і лапок, в яких варто авторський оборот. Можливі посилання не тільки на авторів, а й на дійових осіб їх творів.

Фразеологізм - одиниця мови. Цитата - дослівна витримка з будь-якого тексту, одиницею мови не є. С. Моравський визначає цитату як «точне, дослівне відтворення в даному контексті відрізка тексту, що належить іншому контексту, причому перший стає частиною сприймає його контексту і при цьому легко виділяється з нього». Перевірка за словниками допомагає

відмежувати фразеологізми від цитат. Фразеологізми фіксуються як у словниках загального типу, так і у фразеологічних словниках і довідниках. Цитати ж зазвичай фіксуються тільки в словниках цитат: при втраті цитатами їх цитатних характеристик і придбанні ними фразеологічної стійкості виникають фразеологізми.

Процедури методу фразеологічного опису сприяють виділенню різних класів фразеологізмів, залежностей компонентів ФО, забезпечуючи аналіз їх морфологічних і синтаксичних особливостей, а також лексичних і ефонічних виразних засобів. Ці процедури дають можливість опису фразеологічної системи і властивої їй асиметрії, вивчення різних типів значення стійких словосполучень.

2.3 Лінгвістичні та екстралінгвістичні джерела виникнення фразеологічних одиниць

Фразеологічний фонд будь-якої мови активно накопичує культурологічну інформацію. Фразеологія має велике значення як для теоретичного, так і практичного оволодіння мовою.

Джерела національно-культурної специфіки фразеологізмів обумовлені психологією народу, своєрідністю сприйняття навколишнього світу, різними асоціаціями, що виникають у носіїв мови. Велика кількість фразеологізмів як української так і іспанської мов пов'язана з античною міфологією, культурою, історією, саме вони є екстралінгвістичними джерелами виникнення ФО.

Деякі з них мають інтернаціональний характер, так як збігаються за значенням, лексичним складом, образністю, стилістичною направленістю та граматичною структурою в різних мовах, наприклад: *Avгієві стаїні - Establos de Augias* та ін.

Серед фразеологізмів античної міфології, яка відома всім, можна виокремити наступні: *Нитка Аріадни – El hilo de Ariadna* - те, що допомагає знайти вихід із складної ситуації. Даний вираз походить від міфу про дочку критського царя Міноса, яка допомогла афінському царя Тезею вбити

напівбика-напівлюдину Мінотавра і вибратися з лабіринту за допомогою клубка ниток; (*Limpiar*) *los establos de Augias* - (чистити) *Авгієві стайні* – сильно засмічене, забруднене місце, зазвичай приміщення, де все валяється в безладді; те, що знаходиться в занедбаному стані. Походить від назви величезних стаєнь елідського царя Авгія, які були не чищені протягом багатьох років. Очистити їх вдалося тільки могутньому Гераклові (Геркулесові) - синові верховного бога древніх греків. Геракл очистив Авгієві стайні за один день, направивши через них води двох бурхливих річок; *Talón de Aquiles* – *ахіллесова п'ята* – слабе, найбільш вразливе місце у когонебудь. В основі цього фразеологізму лежить грецький міфологічний образ. Як відомо, мати Ахілла, богиня Фетіда, вирішила зробити сина безсмертним, опустила його в чудодійну священну ріку Стікс, тримаючи його лише за одну п'яту. Саме це місце виявилось найвразливішим на його тілі і згодом стало причиною його загибелі, в цю п'яту він був смертельно поранений стрілою Паріса.

Цікавими серед фразеологізмів можуть стати ті, що несуть в собі історичку тематику. Наприклад в іспанській фразеології вираз відомий з ХІХ століття *verse el plumero* означає “ясно бачити чийсь наміри; спроби щонебудь зробити”. Цей вираз відносять до тих часів історії Іспанії, коли солдати, які захищали ліберальний уряд, носили каски з яскравим пір'ям, так що їх можна було бачити здалеку. Сталий вираз *tirar la toalla*, означає “скоритися, підкоритися”. Прийшов він в іспанську мову з історії боксу: якщо один з бійців здавався, тренер кидав рушник, показуючи тим самим, що бій припиняється. Тому складова «toalla» в даному випадку є яскравим символом капітуляції.

В українській фразеології чільне місце серед історичних виразів відводиться тим, що присвячені козацтву й козакам, які відіграли неабияку роль в державотворенні України: *Без гетьмана військо гине; Береженого Бог береже, а козака — шабля стереже; Козак не боїться ні тучі, ні грому; Терпи козаче, отаманом будеш*. Козаки були кмітливими та хитрими, тому

практично завжди непомітно підкрадалися до своїх ворогів, та заставляли їх зненацька, забезпечуючи собі тим самим більше шансів на перемогу.

Яскравими прикладами є фразеологізми, що відображає звичаї та традиції. Так, в іспанській мові можна зустріти вираз *andar con tapijos* (букв. Ходити, прикриваючи обличчя плащем). В середні віки в Іспанії плащ був основним атрибутом одягу іспанських кабальєрос. Верхня частина плаща носила назву “*tapijo*” і дозволяла у разі потреби закрити нижню половину обличчя. Робилося це, як правило, у випадках, коли людина бажала залишитися невпізною в тій чи іншій ситуації. Ця особливість лягла в основу фразеологізмів *andar con tapijos* і *hacer algo de tapijo* – *зробити що-небудь таємно, нишком*. Вираз *jagua Va!* (Букв. *лється вода*) пов'язаний зі старовинним звичаєм виливати з вікна помії або нечистоти. При цьому виливаючи помії людина голосно кричала: *jagua Va!*, попереджаючи перехожих. Звичай зник, а вираз *jagua Va!* набуло значення «*виражайся обережніше! не перебільшуй!*» Цікаво своїм значенням такий вираз: *echar pelillos a la mar* (букв. *кидати волоски в море*). Його сенс полягає в тому, що людина, яка обіцяла забути старі образи або виконати свою обіцянку, виривала у себе волосся і здувала його зі словами: *pelillos a la mar*. В даний час цей зворот означає «*помиритися, забути старі образи*».

Відомий в українській фразеології вираз *дати гарбуза* пішов від давньої традиції давати гарбуза в знак відмови тому, хто сватається, тепер він означає «*відмовити будь-кому в будь-чому*». Інший вираз *товкти воду в ступі* – *займатися чим-небудь непотрібним, марно гаяти час* – має своє походження ще від звичаю предків, коли наречена товкла воду в ступі. Так, у перший понеділок після весілля у будинок молодят сходилися всі родичі з боку нареченого. Вони сідали навколо столу, вручали молодій дружині ступу з водою і примушували її товкти. Усі її старання були спрямовані на те, щоб якомога більше і швидше розплескати на всіх воду. При цьому молода дружина не мала показувати своє роздратування. У цьому й полягав сенс обряду: родичі випробовували невістку на терпіння і працьовитість.

До лінгвістичних джерел утворення фразеологічних одиниць відносять назви тварин, рослин, географічних об'єктів, кольорів тощо.

Використання зоонімів (назв тварин, птахів) вирізняються високим ступенем поширеності в різних мовах для підсилення образної характеристики людини, ситуації. Вони репрезентують життєвий досвід людини, її поведінку, слугують для позначення таких рис характеру, як: сила, слабкість, сміливість, працьовитість, тощо. Зооніми належать до найпродуктивніших лексем, семантичні структури яких містять найбільшу кількість метафоричних значень, що вживаються для позначення людей. В іспанській фразеології найбільше використовуються такі назви тварин як *perro* (собака), *gallina* (курка), *oveja* (овечка), *cerdo* (свиня), *gato* (кіт), а в українській: собака, свиня, вовк, ведмідь, овечка, курка, риба та інші. Наприклад: *tener hambre de lobo* – голодний як вовк, *soto pez en el agua* – як риба в воді, *comprar gato por liebre* – купити kota в мішку, *matar dos pájaros de un tiro* – вбити одним пострілом двох зайців, *coger el toro por los cuernos* – взяти бика за рога, *el abrazo del oro* – медвежа послуга, *un lobo con piel de cordero* – вовк в овечій шкурі, *llevarse como perro y gato* – жити як кіт з собакою.

Досить широко використовуються ФО з соматизмами (назви частин тіла). В іспанській мові зафіксована найбільша кількість фразеологічних одиниць із такими соматичними компонентами: *mano* (рука), *ojo* (око), *pie* (нога), *boca* (рот), *cabeza* (голова), *cara* (обличчя), *sangre* (кров), *pelo* (волосся), *corazon* (серце), *uña* (ніготь), *lengua* (язик), *dedo* (палець), *oreja* (вухо), *nariz* (ніс); українській фразеології: голова, рука, нога, серце, око, спина, душа. Наприклад: *tender una mano de ayuda a uno* - подати руку допомоги, допомогти кому-небудь, підтримати будь-кого, *como (a) los ojos de la cara* - (цінувати, берегти) як зіницю ока, *estirar (extender) las piernas* – пройтися, розім'ятися, розім'яти ноги, *con la boca abierta* - роззявивши рот (від подиву), *flaco de cabeza* – пустоголовий, *tener mucha lengua* - базікати (молоти, тріпати) язиком.

Оскільки фразеологізми розповідають про життя народу, то слід звернути увагу і на ФО з використанням професійної діяльності людини. Наприклад: *a todo trapo* – зі всієї сили, *tener muchas horas de vuelo* – мати великий досвід, *martillar en hierro frío* – битися як риба об лід, *a toda máquina* – дуже швидко; *grati perшу скрипку*, *дружній череді вовк не страшний*; *сім разів відмір, а один раз відріж*.

Символи природних реалій використовуються для втілення якого-небудь явища або властивості. Саме цим обумовлене символізація ботанізмів у складі ФО. Наприклад: *ponerse como un tomate* – червоний як помідор, *dar calabazas* – дати гарбуза, *estar de mala uva* – бути в поганому настрої, *importarse un pimienta* – бути байдужим до чогось, *ser como un roble* – дужий як бик, *a la pura pencia* – в чому мати народила, *el que se pica, ajos come* – на злодії шапка горить.

Фразеологічні одиниці з компонентом кольору здебільшого описують внутрішній та зовнішній стан людини. Наприклад: *ponerse morado* – наїстися, *dejar en blanco* – надурити, *príncipe azul* – принц на білому коні, *años verdes* – молоді роки; *сон білої кобили*, *дивитися крізь рожеві окуляри*, *до зелених віників*, *білий як стіна*, *світу білого не бачити*.

Отже, джерела виникнення ФО досить різноманітні, від різних сфер життя та діяльності людини до використання компонентів з назвами рослин, тварин тощо.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Фразеологічний образ – це семантична основа, на якій відбувається формування фразеологічного значення і переосмислення компонентів. Саме фразеологічний образ є основою розуміння фразеологізмів. Кожен народ роками накопичував фонд фразеологізмів, базуючись на образ, які в них виникали. Саме тому джерелами виникнення ФО є різні спостереження, асоціації, образи з якими люди зустрічались щодня. Більшість ФО тісно пов'язані з життям народу та його історією.

Серед методів дослідження ФО можна відмітити контекстологічний метод, запропонований Н. М. Амосовою; варіаційний метод, запропонований В. Л. Архангельским; комплікативний метод, розроблений С. Г. Гавриним; структурно-типологічний метод аналізу фразеологічних систем різних мов, розроблений Д. О. Добровольським, а також метод фразеологічного аналізу, запропонований А. Ф. Куніним.

РОЗДІЛ III. СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ІСПАНСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

3.1. Засоби та способи перекладу прислів'їв та приказок

Переклад фразеологізмів - це одна з найбільш важливих проблем в сфері лінгвістики та перекладу. Завдяки їй вивченню можливе досягнення більшої тотожності текстів, а також дослідження національних відмінностей. Ідеальне рішення проблеми перекладу ФО - переклад іншомовного фразеологізму еквівалентним фразеологізмом мови, за умови, що остаточний результат зрозумілий носієві мови.

Однак не можна забувати, що ідеального результату не завжди можна досягти. У більшості випадків перекладач стикається з певними труднощами при перекладі фразеологізмів. Найчастіше в мові просто відсутній відповідний еквівалент. Безперечною залишається важливість таких ознак фразеологізму, як оригінальні і незвичайні форми слів, а також особливі синтаксичні зв'язки в структурі самого фразеологізму.

Вельми доцільно перетворювати фразеологічні сполучення і ідіоми із застосуванням еквівалентів або аналогів. Якщо ж відповідний еквівалент відсутній, тоді переклад здійснюється за допомогою лексичних засобів.

Існують різні точки зору щодо способів перекладу ФО. Так, Корпас Пастор виділяє чотири фази, через які проходить будь-яка ФО при перекладі:

- 1) знаходження ФО;
- 2) інтерпретація ФО (за контекстом);
- 3) пошук лексичної відповідності;
- 4) визначення відповідності в текстуальному плані.

Таким чином, на її думку, знижується ризик неадекватного перекладу ФО [78].

Д. Добровольський [25] розглядає ФО з точки зору їх функції. Лексичні одиниці як вихідної мови, так і мови, що, можуть бути використані в однакових ситуаціях, визначаються ним як функціонально адекватні еквіваленти. Традиційний компаративний аналіз ФО, на його думку, є

недостатнім для знаходження повних еквівалентів. Найчастіше спочатку ті, що вважаються абсолютними еквівалентами ФО не можуть бути вжиті в ідентичних ситуаціях. Таким чином, питання про функціональну еквівалентність залишається відкритим.

Д. Добровольський виділяє три типи ФО:

- 1) структурний тип;
- 2) тематичні групи;
- 3) еквіваленти.

При перекладі першого типу ФО не береться до уваги система образів, створюваних даною ФО. При перекладі ФО тематичних груп необхідно бути впевненим в тому, що слово вихідної мови несе в собі те ж смислове навантаження що й в мові оригіналу. Третій тип ФО – еквіваленти, які, в свою чергу, поділяються на три групи: повні еквіваленти, часткові еквіваленти і без еквівалентні ФО.

Однак Д. Добровольський вважає, що слід замінити цю традиційну типологію, що дозволить уникнути функціональної неадекватності при перекладі ФО. Свою думку він ґрунтує на тому, що іноді буває досить складно знайти повні еквіваленти, які б відповідали один одному як лексично, так і функціонально.

Можливо, даний підхід має свої переваги при порівняльному аналізі ФО. Але слід пам'ятати, що в багатьох випадках виникає необхідність використовувати ФО при перекладі особливо художнього тексту, не дивлячись на певні відмінності як лексичного, так і граматичного характеру. Не можна забувати, що ФО несе в собі експресивне і емоційне забарвлення, яке потрібно зберегти при перекладі. А отже, перекладач бере на себе відповідальність знайти найбільш близький за змістом і структурою варіант перекладу ФО.

Часткові еквіваленти - це ФО, які представляють розбіжності різної якості. У разі, коли ФО висловлює певну соціально-культурну реальність, яка

не має нічого схожого з реальністю мови, що, ми говоримо про безеквівалентність ФО.

Що ж стосується способів перекладу, то Корпас Пастор наголошує на необхідності використовувати різні техніки перекладу для найбільшої точності. У випадку з безеквівалентним ФО калькування, на її думку, має вважатися одним з основних способів перекладу, так як необхідно зберегти образність ФО.

Е. Ф. Арсентьева також виділяє еквівалентність, часткову еквівалентність, безеквівалентність і фразеологічний аналог. При цьому вона розглядає і способи перекладу як еквівалентних, так і безеквівалентних ФО. На її думку, при перекладі еквівалентних фразеологізмів краще застосовувати калькування. Безеквівалентні фразеологізми можуть бути переведені різними способами, тобто калькуванням, описово, лексичним способом і так далі в залежності від специфіки самої одиниці.

В. Н. Комісарів вважає, що головне при перекладі ФО - це проблема еквівалентного відтворення образних фразеологічних одиниць. Він виділяє п'ять типів еквівалентності для досягнення найбільшої тотожності текстів.

С. С. Кузьмін стверджує, що при перекладі ФО можуть бути використані ті ж способи, які зазвичай є в арсеналі перекладача.

У будь-якому випадку необхідно намагатися перекладати, зберігаючи в перекладі не тільки суть описуваного явища, а й образність, метафоричність, стилістичне забарвлення, емоційність і експресію.

Таким чином, фразеологічна еквівалентність обумовлює віднесення ФО до групи повних (абсолютних) або часткових еквівалентів, фразеологічних аналогів або безеквівалентних одиниць. Фразеологізми тієї чи іншої групи вимагають застосування відповідного способу перекладу для досягнення найкращого результату. У процесі перекладу можуть бути задіяні різні способи перекладу: калькування, адаптація, транспозиція, модуляція, опис, лексичний спосіб перекладу, опущення, компенсація і ін.

На думку С. Влахова й С. Флорина, можливості досягнення повноцінного словникового перекладу ФО залежать в основному від співвідношень між одиницями вихідної мови (ВМ) і мови перекладу (МП):

1. ФО має в МП точну, що не залежить від контексту, повноцінну відповідність (сміслові значення + конотація), тобто фразеологізм ВМ = фразеологізму МП перекладається еквівалентом.

2. ФО можна передати на МП тим або іншим відповідником, звичайно з деякими відступами від повноцінного перекладу, тобто фразеологізм ВМ ~ фразеологізму МП перекладається варіантом (аналогом).

3. ФО не має в МП ні еквівалентів, ні аналогів, неперекладає в словниковому порядку, тобто фразеологізм ВМ фразеологізму МП передається іншими, нефразеологічними засобами [1, с. 183].

Дещо спростивши схему, можна сказати, що ФО перекладають якими-небудь іншими засобами (за відсутністю фразеологічних еквівалентів і аналогів) – нефразеологічний переклад.

Фразеологічний переклад у великій кількості випадків полегшується наявністю готових відповідностей у мові перекладу; завдання перекладача полягає, таким чином, у знаходженні наявних відповідностей і виборі з їхнього числа найбільш підходящих до даного контексту.

Фразеологічний образ найчастіше зберігає національну специфіку фразеологізмів, оскільки він дуже часто спирається на реалії, відомі тільки одному народу. Представникові іншої нації, який не володіє фоновими знаннями, досить важко здогадатися про значення фразеологізму.

Складовими частинами фразеологічного образу є специфічні для певної нації реалії (топоніми, антропоніми, гідроніми), які сприймаються носіями мови дуже легко, так як лінгвістичні маркери його національної обмеженості «лежать на поверхні», виявляються без особливих труднощів.

Прислів'я визначаються як закріплені у мові стійкі образні судження, які мають повчальний зміст, виражають певну мораль та часто мають звуко-

ритмічну організацію. З огляду на ці ознаки прислів'їв, В.Виноградов [17, с. 185] виділяє п'ять можливих типів перекладу прислів'їв:

1) повним відповідником (еквівалентом), коли в мові перекладу є прислів'я, яке рівнозначне за змістом, функцією та стилістичними характеристиками прислів'ю в мові оригіналу. Метафора, закріплена в прислів'ї, повинна спиратися на ідентичні образи. Повні еквіваленти часто зустрічаються у так званих інтернаціональних прислів'ях та крилатих висловах, які беруть свій початок від міфічних або біблійних джерел [17, с. 185];

2) частковим відповідником, коли прислів'я мови перекладу еквівалентне прислів'ю мови оригіналу за змістом, функцією та стилістичним забарвленням, але відрізняється своїм образним значенням.

3) при передачі прислів'їв нерідко використовується прийом калькування. Прислів'я відтворюється майже дослівно, але контекст підказує реципієнту, що він має справу зі стійким зворотом. [17, с. 186];

4) так званим «псевдодослівним» відповідником, коли перекладач вважає за потрібне вжити прислів'я мови оригіналу, або при відсутності в мові перекладу повного або часткового еквіваленту. В цьому випадку перекладач «винаходить» прислів'я та відтворює без модифікацій або з незначними змінами образний зміст прислів'я оригіналу, таким чином зберігаючи його зміст [17, с. 190];

5) описовим перекладом, тобто шляхом переказу фразеологізму, який зумовлений відсутністю в мові перекладу необхідних відповідників та неможливістю калькування. [17, с. 190].

Існують різні способи адекватної передачі приказок та прислів'їв українською мовою. Г. Салямів [32, с. 2] розділяє ідею В. Виноградова щодо способів перекладу паремій, стверджуючи, що зазвичай використовується п'ять можливих способів їх перекладу:

- 1) повний еквівалент;
- 2) частковий еквівалентний переклад;

- 3) підбір псевдовідповідника;
- 4) описовий переклад;
- 5) калькування.

При цьому вважають [49, с. 55], що, оскільки у пареміологічних одиницях часто міститься метафоричний елемент, то їх не можна перекладати дослівно. У багатьох випадках вони мають явно виражене національне забарвлення, що призводить до того, що паремії часто не мають абсолютних відповідників в іншій мові. Складність перекладу прислів'їв та приказок полягає у тому, що перекладач повинен уміти їх розпізнати і підшукати відповідний український варіант.

З точки зору перекладу приказок та прислів'їв, Кочерган М. [39, с. 41] розділяє їх на 3 групи.

До першої групи відносяться такі прислів'я й приказки, які повністю співпадають з українськими — і по смислу, і по формі, тобто по описуваному образу або складових компонентах. [27, с. 96].

До другої групи належать прислів'я і приказки, які співпадають по змісту, але не співпадають за образом, який лежить в їх основі [27, с. 313].

До третьої групи відносяться приказки та прислів'я, які не мають відповідників в українській мові — ні за змістом, ні за образом. Вони перекладаються або описово, або за допомогою приказки, створеної перекладачем.

Як відомо, іспанська та українська культури відрізняються своїми традиціями, звичаями, поглядами, реаліями, світосприйняттям, що зумовлює одну з найбільших проблем при перекладі. Зберегти культурну специфіку мови оригіналу в мові перекладу – це завдання особливої складності. Адекватне відтворення прислів'їв і приказок складає особливу перекладацьку проблему. На відміну від лексичних одиниць, фразеологізмів, еквівалентних слів, у прислів'їв і приказок образний зміст, тобто їх внутрішня форма зберігає свою значущість. Носії мови не лише знають сенс прислів'я і ситуації, в яких її слід вживати, але і сприймають образ, метафору чи

порівняння, що формує прислів'я. Звичайно, початкові реалії, пов'язані з виникненням прислів'я, забуваються. Але двоплановість прислів'їв зберігається. Їх прямий сенс і сенс іносказання співіснують. Сенс вільного поєднання, що лежить в основі прислів'я, і зміст іносказання актуалізуються в мові. Тому перекладачу важливо передати ці її обидва компоненти: і сенс прислів'я, і метафоричний зміст [56, с. 34].

Наприклад: - *cara o cruz* - *орел чи решка* (дослівний переклад - *обличчя або хрест*). Дана одиниця має багато варіантів. Так, наприклад, в Колумбії, Чилі, Перу, Панамі і Венесуелі вказаний фразеологізм має наступну форму: *cara o sello* (дослівний переклад - *обличчя або печать*). В Еквадорі - *sello o cruz* (дослівний переклад - *печать або хрест*). У Коста-Ріці - *cara o escudo* (дослівний переклад - *обличчя або герб*). На Кубі - *escudo o estrella* (дослівний переклад - *герб або зірка*). У Мексиці - *águila o sol* (дослівний переклад - *орел або сонце*). В Аргентині - *cara o sesa* (дослівний переклад - *обличчя або карбування монет*). У Нікарагуа - *cara o sol* (дослівний переклад - *обличчя або сонце*). В Іспанії - *cara o cruz* (дослівний переклад - *обличчя або хрест*). У всіх цих фразеологічних одиниць однакове значення - випадковість. Використання різних компонентів в складі даних одиниць пояснюється різницею в зображеннях на монетах цих країн. Еквівалент даного фразеологізму в українській мові «*орел і решка*» не описує зображень на монетах, але має таке ж значення.

У науковій літературі виділяються наступні способи перекладу фразеологічних одиниць: 1) калькування; 2) опис; 3) модуляція лексичного способу; 4) опущення і компенсація; 5) адаптація.

Адаптація - це один із способів перекладу, він відомий як «переклад з допомогою аналога» [3, с 122]. Наприклад, *hacer novillos* (дослівний переклад - *зробити теля*) в Іспанії позначає «*прогулювати заняття в школі*». В українській мові існує фразеологічна одиниця «*валяти дурня*». Даний фразеологізм підкреслює неробство в цілому, запропонований ж

фразеологізм в іспанській мові має більш вузьке значення і засуджує прогул в школі або на роботі.

Прикладом адаптації може служити переклад наступної одиниці з іспанської на українську мову: *El vino demasiado, ni guarda secreto ni cumple palabra* (Занадто багато вина не зберігає секретів, не тримає слова). Згадана фразеологічна одиниця показує, як негативно вино впливає на розумове стан людини.

Тема впливу вина на людину порушена і в наступній фразеологічній одиниці в українській мові «*Істина у вині*». Значення даного фразеологізму полягає в наступному: якщо хочеш дізнатися точно, що людина думає, почастуй її вином.

Прикладом описового перекладу може служити переклад наступної фразеологічної одиниці: - *Hombre de armas tomar* (дослівно це означає - *чоловік, який бере зброю*). Але даний переказ не передає точного значення. У цій ситуації потрібно опис значення одиниці: *Чоловік, який здатний діяти*. Інтерес для перекладу представляють фразеологізми, що містять власні імена, географічні назви. Так, наприклад, фразеологічна одиниця іспанської мови "*Quien se fue a Sevilla perdió su silla*" перекладається за допомогою калькування «*Хто пішов до Севільї, той втратив свій стілець*». Це означає втратити свою чергу, свій шанс. У країнах Латинської Америки ця одиниця використовується по-різному. У Колумбії - НЕ Севілья, а Баранкілья: *Quien se fue para Barranquilla perdió su silla*. В Мексиці - Білья: *Quien se fue para la Villa perdió su silla*. Це залежить від топонімії в кожній іспаномовній країні.

Калькування, або дослівний переклад, вважають за краще зазвичай в тих випадках, коли іншими прийомами не можна передати значення фразеологічної одиниці в цілості її семантико-стилістичного і експресивно-емоційного значення, а з тих чи інших причин бажано довести до читача образну основу. Калькування можливо тільки тоді, коли дослівний переклад може довести до читача справжній зміст всього фразеологізму (а не значення складових його частин).

Це можна застосувати, по-перше, щодо образних фразеологічних одиниць, головним чином фразеологічних єдностей, що зберегли досить свіжу метафоричність.

Наприклад: заварити кашу, розхльобувати кашу - *preparar la papilla, limpiar la papilla* або більш точно *preparar la cachá, limpiar la cachá*. Для іспаномовних *la papilla* - це еквівалент каші. Але в Латинській Америці та Іспанії *la papilla* використовують тільки в дитячому харчуванні. Тому краще використовувати другий варіант перекладу, який зробив транскрипцію слова каша. Саме з кашею пов'язано багато фразеологічних одиниць, які можуть перекладатися за допомогою калькування, не втрачаючи культурологічного аспекту: «з ним каші не звариш» (*con él la chacha no se coció*) - говоримо про людину, з яким не можна було робити спільну справу; «Мало каші їв» (*rosa cachá comió*) - молодий і недосвідчений; «Каша в голові» (*cachá en la cabeza*) - немає ясності в розумінні чого-небудь, безладна плутанина.

Описовий переклад використовується перекладачем в тому випадку, коли дана реалія відсутня в культурі мови перекладу і, відповідно, не може бути зрозуміла носіями даної мови. Наприклад: *ni puxu ni nera (que tengas suertesita* або *le deseo suerte* (дослівний переклад - я бажаю вам удачі).

Наступний приклад найбільш цікавий, так як даний фразеологізм висловлює особистісні характеристики жінки. Так, “*con el gesto de quien tiene la sartén por el mango*” перекладений за допомогою опису: «З видом жінки, впевненої в собі» [6, с. 50].

Завданням перекладача є не тільки передача на українську мову сенсу фразеологізму, а й передача його образності і експресивності. Кращий спосіб перекладу фразеологізму - використання еквівалентного або варіантної відповідності, іноді допустимо калькування.

Вивчення фразеологізмів і оволодіння ними допомагають переходу на іншу знакову систему. Правильне й доречне використання фразеології надає промови неповторну своєрідність і особливу виразність. Важливо також зазначити, що велика кількість фразеологічних одиниць іспанської мови

мають свої аналоги в російській мові. Даний факт важливий для вирішення ряду общелингвистических проблем фразеології. Але наявність загальних фразеологічних явищ і необхідність їх вивчення не можуть затулити національний характер фразеології, яка залишається важливою ланкою в лінгвістиці.

3.2 Фразеологічний спосіб перекладу еквівалентом

Перший тип відповідностей зазвичай називають фразеологічними еквівалентами, так як зберігається весь комплекс значень одиниці, що перекладається. В цьому випадку в мові, що є подібний фразеологізм, який збігається за всіма параметрами з фразеологічної одиницею оригіналу, і весь комплекс значень одиниці, що перекладається зберігається. Використання такої відповідності дозволяє найбільш повно відтворити іншомовний фразеологізм. Однак існують дві обставини, що обмежують можливість застосування цього виду фразеологічних відповідностей. По-перше, фразеологічних еквівалентів порівняно небагато, і частіше за все вони виявляються у інтернаціональних фразеологізмів, запозичених обома мовами з якогось третього мови, головним чином латинської або грецького (при цьому еквівалентні одиниці можуть бути запозичені і в більш пізній період). По-друге, як зазначає В.М. Комісарів [38, с. 11], при запозиченні обома мовами одного і того ж фразеологізму його значення в одному з них може змінитися і в результаті ці фразеологізми виявляться «помилковими друзями перекладача» - одиницями, подібними за формою, але різними за змістом. Наведемо приклади перекладу прислів'їв та приказок шляхом повного відповідника:

¿Qué mosca te ha picado? – Яка муха тебе вкусила?

A lo que se quiere, se cree – Чого хочеться – тому й віриться.

A los vencedores no se les juzga — Переможців не судять.

A quien madruga, Dios le ayuda - Хто рано встає, тому Бог дає.

Al árbol se le conoce por sus frutos y al hombre por sus obras - Дерево пізнається плодами – а людина ділами.

Al buen consejo no se halla precio – Добрій людині ціни немає.

Al canto de los gallos – До перших півнів.

Buen principio, la mitad está hecha – Добрий початок – половина діла.

Cada cosa a su tiempo - Всьому свій час.

Chirriar (tronar) como una carreta vieja – Скрипить, як старий віз.

Como siembres, recogerds - Що посієш, те й пожнеш.

De desagradecidos está el infierno lleno – Від невдячних пекло ломиться.

De dos males, el menor - Із двох лих вибирають менше.

De lo bueno, poco – Хорошого потрохи!

De lo súblime a lo ridículo no hay más que un paso - Від великого до смішного один крок.

De noche, todos los gatos son pardos - Вночі всі коти сірі.

De pequeña cenrella grande hoguera - З маленької іскри велике полум'я.

Del amor al odio hay un paso - Від любові до ненависті один крок .

Dios existe para los que creen en el - Бог у того, хто вірить в нього.

El ojo del amo engorda el caballo — Від хазяйського ока і кінь добре.

El amor es ciego - Любов сліпа.

El apetito viene con la comida - Апетит приходить з їжею.

El dinero no tiene amo - Гроші не мають господаря.

El fin justifica los medios — Мета виправдовує засоби.

El fruto prohibido es el mas apetecido - Заборонений плід — найсолодший.

El hombre propone y Dios dispone - Чоловік крутить, а Бог розкручує.

El infierno está empedrado de buenas intenciones - Благими намірами устелена дорога в пекло.

El tiempo es el mejor remedio — Час – найкращий лікар.

Estar como el pez en el agua – Як риба у воді.

La curiosidad mata al gato - Цікавість згубила кішку.

La esperanza es to último que se pierde — Надія помирає останньою

La excepción confirma la regla- Виняток підтверджує правило.

La felicidad corre, pero la desgracia vuela – Щастя біжить, а нещастя летить.

La palabra es plata y el silencio es oro - Слово - срібло, мовчання – золото.

La venganza es un plato que se sirve frio - Помста - це страва, яку подають холодною.

La verdad ama la claridad - Правда любить ясність.

Los dichosos no cuentan las horas - Щасливі годин не помічають.

Los ladridos de perro el viento los lleva - Собака лає, вітер носить.

Los ojos son el espejo del alma – Очі – дзеркало душі.

Los perros ladran y la caravana pasa - Собака лає, караван іде.

Mente sana en cuerpo sano - В здоровому тілі здоровий дух.

Nada tiene que perder quien nada tiene - Хто нічого не має, той нічого не втрачає.

No dejes para mañana lo que puedas hacer hoy - Не відкладай на завтра те, що можеш зробити сьогодні.

No hay rosa sin espina - Троянди без колючок не буває.

Nunca es tarde para aprender – Вчитися ніколи не пізно.

Ran con ran, comida de tontos – Хліб до хліба – їжа дурнів.

Para el ratón no hay fiera más terrible que el gato – Для миші страшніше кота звіра не буде.

Poner los puntos sobre las íes – Розставити всі крапки над «і».

Pregunta a la gente , pero ten tu mente — Людей питай , а свій розум май.

Quien con lobos anda a aullar aprende - З вовками жити, по – вовчому жити.

Saber es poder - Знання – сила.

Tanto vale el hombre cuanto vale su nombre – Ціна людини – ціна її імені.

Todo es bien lo que acaba bien - Все добре, що добре закінчується.

Todos los caminos conducen a Roma — Всі дороги ведуть до Риму.

Más vale morir con honra que vivir con deshonra - Краще померти з честю, ніж без честі жити.

Más vale tarde que nunca – Краще пізно, ніж ніколи.

Ojo por ojo , diente por diente - Око за око , зуб за зуб.

Аналізуючи структурні особливості цих паремій, їх автосемантичність, однозначність, зазначимо існування в змісті прислів'їв культурних концептів, які і дозволяють виділяти рамки їх використання. Граматична форма іспанських варіантів прислів'їв відповідає характеру їх змісту в українській мові. Прислів'я, які перекладаються повним відповідником, мають переважно, структуру розповідних речень.

3.3 Фразеологічний спосіб перекладу частковим відповідником

Частковим відповідником перекладається прислів'я, коли прислів'я мови перекладу еквівалентне прислів'ю мови оригіналу за сенсом, функцією і стилістичним забарвленням, але розрізняється своїм образним змістом [2, с. 26]. Часткових відповідників порівняно небагато, так як взагалі явище багатозначності менш характерне для фразеології. Набагато частіше зустрічаються випадки відносної фразеологічної еквівалентності.

A caballo regalado, no le mires el diente - Дарованому коневі в зуби не дивляться.

A Dios (al cielo) rogado y con el mazo dando – Бога проси, але й сам коси.

A gran huesped, gran plato — Який гость, така і честь.

A hierro caliente, batir de repente - Куї залізо поки гаряче.

A la vejez, viruelas – Сивина в бороду, а біс в ребро; Волос сивіє, а голова шаліє.

A lo corta o a la larga – Рано чи пізно.

A palabras necias, oídos sordos – Дурних слів вуха не чують.

Abrir la llaga – Сипати сіль на рану.

Afortunado en el juego, desgraciado en amores - Не щастить у картах, пощастить в коханні.

Agujas en un costal no se puede disimular - Шила в мішку не сховаєш.

Al mal tiempo, buena cara – Сміх крізь сльози.

Aprendiz de mucho, maestro de nada - Хто за все береться , тому мало що вдається.

Bien está lo que bien acaba – То добре, чому кінець добрий.

Camarón y sangrejo corren parejo – Два чоботи – пара; Усякої тварі по парі.

Como se vive, se muere - Яке життя , така і смерть.

Suero flaco – Лантух з кістками.

Cuidados ajenos al asno matan – Сім баб, сім рад, а дитя без носа.

De tal árbol, tal fruto, De tal palo, tal astilla – Який ніп, така й парафія; Який дуб, такий тин, який батько, такий син; Яка пшениця, така й паляниця; Яке волокно, таке й полотно; Яке коріння, таке й насіння; Яблуко він яблуні не далеко падає.

Del dicho al hecho hay gran trecho — Від сказаного до зробленого - великий шлях.

El pez a oler mal empieza, por la cabeza - Риба гниє з голови.

La unión hace la fuerza - В єднанні сила.

Los males entran por arrobas y salen por adarmes – Здоров'я виходить пудами, а входить золотниками.

Más hacer y menos decir - Більше роби, менше говори.

Mayo caliente y llevioso ofrece bienes copiosos — Як у травні дощ надворі, то восени хліб у коморі.

Mucho humo sin fuego - Дим стовпом, а вогню не видно.

No hay mal que cien años dure – Усьому є свій край.

Hacer bien nunca se pierde - Добрі справи ніколи не забуваються.

Розібравши цей спосіб відтворення, можемо узагальнити, що з його використанням втрачається лексична відповідність. Бачимо, що досить частим є вживання метафори. Іншими словами, при перекладі за допомогою часткового відповідника, прислів'я мови перекладу залишається

еквівалентним прислів'ю мови оригіналу по сенсу, функції і стилістичному забарвленню, але втрачає образну відповідність.

За структурно-семантичними особливостями, прислів'я – закінчені судження, які, як ми бачимо, мають дієслово та підмет, а приказки уявляють собою лише натяк на судження. Нами було з'ясовано також, що за допомогою підбору часткового відповідника образна основа паремій у перекладі зберігається, але з деякими змінами лексичного і граматичного характеру. Як бачимо, паремії, які перекладаються частковим відповідником, за своєю структурою – лише розповідні речення.

3.4 Фразеологічний спосіб перекладу аналогом

Варіантом перекладу ФО є фразеологічний аналог, який співпадає з ФО мови оригіналу за значенням, проте створений на основі іншого образу. Їх структурно - граматична організація приблизно схожа або може не збігатися взагалі, як і компонентний склад. Наприклад:

A cada pajarillo le gusta su nidillo - Усяк кулик до свого болота звик.

Un lobo a otro no se tuerden – Ворона вороні ока не виклює.

Del tal palo, tal astilla — Яке коріння, таке й насіння.

La buena vida, padre y madre olvida - Заліз в багатство, забув про братство.

Agosto y vendimia no es cada día – Не все котові масниця.

Más vale amigos en la plaza, que dineros en el arca – Не май сто кін у полі, май друзів доволі.

Casa sin mujer y barco sin timón, lo mismo son - Дім без жінки як весна без квітів.

Antes son mis dientes que mis parientes - Своя сорочка до тіла ближча.

Al bosque no vaya quien de las hojas miedo haya - Вовків боятися - в ліс не ходити.

Guardar algo en la manga - Тримати камінь за пазухою.

Escapar como el diablo a la cruz - Тікати як чорт від ладану.

Si el río suena, piedras traerá — Нема диму без вогню.

La mujer y el oro, lo pueden todo - Як жінка захоче, то й мертвий захихоче.

Puerta abierta, al santo tía - Недобре ховаєш — сам зlodія спокушаєш.

Переклад ФО даним шляхом вимагає від перекладача вільного володіння всіма ресурсами іспанської мови, а також ретельного дотримання стилістичної і жанрової однорідності аналога з ФО першотвору. Нерідко у іспанської ФО існує кілька українських аналогів, що відрізняються стилістичними характеристиками і відтінками слововживання. Наприклад:

- *Por culpa de la bestia mataron al obispo:*

- 1) Іноді б'ють Хому за Яремину вину.
- 2) З чужого похмілля голова болить.
- 3) Хто кислиці поїв, а кого оскома напала.
- 4) Синиця шкоду робить, а журавлеві попадеться.
- 5) Жінка сало гамнула, а на kota звернула.

- *Bala como oveja oveja y tuerde como león:*

- 1) М'яко стеле, та твердо спати.
- 2) Дивиться лисицею, а думає вовком.
- 3) Добре говорить, а зле творить.

- *Más vale mal ajuste que bue pleito:*

- 1) Солом'яна згода краща за золоту звалу.
- 2) Де незгода, там і шкода.

- *A falta de pan, buenas son tortas:*

- 1) В стегу і хриці м'ясо.
- 2) Де немає співця послухаєш горобця.
- 3) На безлюдді й Хома чоловік.

- *El comer y el rascar todo es emprezar:*

- 1) Аби почати, а там воно й піде.
- 2) Добрий початок - половина діла.

3) *Почин дорожчий за гроші.*

4) *Найтяжче зачати, а далі як хліб з маслом ;*

- *Mucho mantel y poca mesa:*

1) *На нозі сап'ян рипить, а в борці тряся кипить.*

2) *На панові шовчок , ав животі щовчок.*

- *Al cabo de la vejez, viruela en los pies:*

1) *Сивина в голову, а чорт у бороду.*

2) *Волосся сивіє, а голова шаліє.*

3) *І в старій печі дідько топить.*

- *Al soldado, la comida y el sueño adelantados*

1) *На їду мастак, а на роботу с'як – так.*

2) *Працюй, як коняка, а їж, як собака.*

3) *Роби до поту, а їж в охоту!*

4) *Так робить, щоб тричі їсти, тричі сісти.*

5) *Хто їсть з охотою, той не мерзне за роботою.*

6) *Хто не вміє на хліб заробити, той не вміє і хліба вкроїти.*

7) *Хто скоріше їсть, той скоріше робить.*

8) *Хто як їсть, той так і працює.*

9) *Який до їжі, такий до праці.*

- *Ayunar después de harto*

1) *Допався , як кіт до сала .*

2) *Їсть , аж за вухами лящить .*

3) *Миска пори не знає: скільки лий, то все буде їсти.*

4) *Наївся по саму зав'язку.*

5) *Не вставай від обіду, - ще в печі долото жарене.*

6) *Не те що наївся, а й в пазуху набрав .*

7) *Череву тріщить, а душа їсти пищить .*

Також можна навести прикладі українських ФО, які мають декілька іспанських аналогів:

- *На ситім тулубі голова стоїть прямо:*

- 1) *A barriga lena, corazón contento.*
- 2) *Bien canta Marta, después de harta.*
- 3) *De la panza sale la danza.*

- *Який цар, такий і псар:*

- 1) *Tal amo, tal criado.*
- 2) *Cual el duelo, tal el perro.*
- 3) *De tal maestro, tal discipulo.*

- *У семи няньок дитина не доглянута:*

- 1) *A muchos pastores, oveja muerta.*
- 2) *Muchas manos en un plato hacen mucho garabato.*
- 3) *Asno de muchos, lobos lo comen.*

- *Батько накопив, а син розтрусив:*

- 1) *Ganan buenos, para ruines herederos.*
- 2) *Uno corta la rosa, otro se la goza.*
- 3) *Unos crían las gallinas y otros se comen los pollos.*

- *Два ведмеді в одній берлозі не уживуться:*

- 1) *Dos gallos en un corral, se llevan mal.*
- 2) *Dos pajaros en una espigan hacen mala compañía.*
- 3) *Mandar no quiere par.*

- *Горбатого і могила не випростає:*

- 1) *Genio y figura, hasta la sepultura.*
- 2) *El hiig de la gata, ratones mata.*
- 3) *Quien nace lechón, muere cochino.*
- 4) *El que nace redondo no muere cuadrado.*

- *Полоханий заєць і пенька боїться:*

- 1) *Gato escaldado, del agua fría huye.*
- 2) *Quien del alacrán está picado, la sombra le espanta.*
- 3) *A la olla que hierve, ninguna mosca se atreve.*

- *Добрий товар сам себе хвалить:*

- 1) *El buen paño , en el arca se vende.*
- 2) *El buen b0 la venta trae consigo.*
- 3) *Taberna vieja, no necesita ramo.*
- 4) *Bestia buena, se vende sin ir a la feria.*

- *На чужій ниві все ліпше життя:*

- 1) *La gallina de mi vecina más huevos pone me la mia.*
- 2) *Vacas ajenas dan mejor carne.*
- 3) *Mejor me parece tu jarro mellado que el mio sano.*

- *Бог любить трійцю:*

- 1) *A la tercera, que Dios me la prometa.*
- 2) *A la tercera va la vencida que es buena y valedera.*
- 3) *A la tercera va la vencida.*

- *Не терши, не м'явши, не їсти калача:*

- 1) *A quien lo quiere celeste, que le cueste.*
- 2) *Nunca mucho costó poco.*
- 3) *Quien quiere la col, quiere las hojas de alrededor.*

- *Слова ласкаві, та думки лукаві:*

- 1) *Bajo la miel, está la hiel.*
- 2) *Cara de beato y uñas de gato.*
- 3) *El rosario al cuello, y el diablo en el cuerpo.*
- 4) *La cruz en los pechos y el diablo en los hechos.*

- *Скільки вовка не годуй, а він все одно у ліс дивиться:*

- 1) *La cabra siempre tira al monte.*
- 2) *El hijo de la gata, ratones mata.*
- 3) *El cuervo nace en la peña y tira para ella.*

- *З дощю та під ринву:*

- 1) *Huí del perejil y nacióme en la frente.*
- 2) *Guardóse de la mosca, y comióselo la araña.*

- 3) *Salir de lagunas y entrar en mojas.*
- 4) *Salir del charco y entrar en el lago.*
- 5) *Escapé del trueno y di en el relámpago.*
- 6) *Salir de Guatemala y entrar en Guatepeor.*
- 7) *Huyendo del toro cayó en el arroyo.*

- *Стару лисицю хитроцям не навчим :*

- 1) *A moro viejo , no aprendas algarabia.*
- 2) *Pájaro viejo no entra en jaula.*
- 3) *A todo pardal viejo no lo toman en todas redes.*
- 4) *A perro viejo, nunca cuz cuz.*

- *З крихіток – купа, з капельок – море:*

- 1) *Escalón a escalón , se sube la escaleras mejor mansión .*
- 2) *Poco a poco hila la vieja el copo.*
- 3) *Gota a gota , se llena la bota.*

- *Дитя хоч і криво, та матері з батьком мило:*

- 1) *A nadie le parecieron sus hijos feos.*
- 2) *Al escarabajo, sus hijos le parecen granos de oro.*
- 3) *Dijo el escarabo a sus hijos: venid acá, mis flores.*

Скупий платить двічі:

- 1) *La avaricia rompe el saco.*
- 2) *Codicia desordenada trae pérdida doblada.*
- 3) *El hombre avariento, por uno pierde ciento.*

Даний вид перекладу фразеологічних одиниць є найбільш розповсюдженим.

3.5 Дослівна передача компонентного складу фразеологічного образу (калькування)

При передачі прислів'їв нерідко використовується прийом калькування. Калька не піддається ніякій персональній ритмічній і метафоричній організації. Прислів'я відтворюється майже дослівно і сам контекст підказує, що читач має справу зі стійким зворотом, відтворним по оригіналу. Іноді

навіть у самому авторському тексті є ввідні пояснення, що вказують на пареміологічну одиницю: «як говорить прислів'я», «як завжди говорять», «всім відомо, що» і т.п. [2, с. 24].

No hay amigo ni hermano, si no hay dinero de mano - Немає ні друга не брата, якщо немає грошей в руках.

No ser zurdo – Не бути лівшею.

No servir ni a Dios ni al diablo – Не служити ні Богу ні чорту.

No tener pelos en la lengua – Не мати волосся на язиці.

Quien siembra, recoje – Хто сіє, той і збирає.

Tener muchos refranes – Мати багато прислів'їв.

Vender hasta la camisa – Продати навіть сорочку.

Y todos contentos – І всі задоволені.

Voz del pueblo, voz del cielo – Голос народу – голос неба.

Zapatero a sus zapatos – Чоботяр – до черевиків.

Manos frías, corazón caliente - Холодні руки – гаряче серце.

Marido celoso no tiene reposo - Ревнивому чоловікові нема спокою.

El vestido hace al hombre — Одяг красить людину.

Entre santa y santo, pared de cal y canto - Між святою та святим - глуха стіна .

Amistad de yerno, sol de invierno - Дружба зятя як зимове сонце.

Hombre lisonjero, falso yembustero - Улєслива людина - брєхлива та лицємірна.

La amistad conocerla, más no perderla - Пізнавши дружбу ніколи її не втрачай.

Carnero, comer de caballero - Баранина - їжа дворянина.

Guerra, caza y amores, por un placer mil dolores — Війна, полювання та кохання - за одне задоволення стільки зітхання.

El hombre es fuego, la mujer, estopa; llega el diablo y sopla – Чоловік – це вогонь, жінка - рядно, приходить чорт і роздуває.

У наведених прикладах, як бачимо, зберігається повна специфіка прислів'я чи приказки. Таким чином встановлено, що спосіб перекладу за допомогою калькування зберігає усі образні лексеми в їх початковій формі, у формі мови оригіналу. В багатьох вищезазначених прикладах, відсутні дієслова, тобто речення не є предикативними. За структурно-семантичними особливостями – це розповідні закінчені речення. При цьому перекладі необхідно пам'ятати, що [16, с. 33]:

- образ повинен бути зрозумілим, а метафоричне, переносне значення має виходити з прямого значення;
- якщо в перекладі є реалія, то вона повинна бути зрозумілою українському читачеві;
- перекладу слід надати форму паремії;

Передумовою для калькування є достатня вмотивованість значення ФО значенням її компонентів. Даний спосіб можна використати у таких випадках: з метою збереження образності та метафоричності; якщо у прислів'я чи приказки відсутній підтекст; для передачі стійких порівнянь, за умови, що носій вихідної мови зрозуміє значення ФО.

У випадку, якщо до складу певної ФО входять реалії або власні імена, перекладач уникає калькування, щоб передати національне забарвлення і використовує фразеологічний аналог.

3.6 Переклад фразеологічного образу “псевдодослівним” відповідником

До «псевдодослівних» відповідників вдаються [3, с. 27], коли перекладач вважає недоцільним використовувати наявні в мові відповідники або коли в ньому взагалі немає повного або часткового еквівалента прислів'я. У цьому випадку перекладач «винаходить» прислів'я, відтворюючи без модифікацій або з деякими змінами образний зміст оригінального прислів'я і, звичайно, зберігаючи його сенс. При створенні такого «псевдоприслів'я» використовуються образні і звуко-ритмічні засоби. Словосполучення лише стилізується під прислів'я. У читача має скластися враження, що створене

прислів'я існує в мові перекладу або що це іноземне прислів'я, відтворене засобами рідної мови із збереженням ознак прислів'їв, і їх характеристик. Відповідність, «псевдоприслів'я», – завжди результат творчого відтворення речення мови оригіналу.

Decir la verdad tonda y lironda (значення – говорити правду) – *Казати правду-матку*.

El casamiento y el caldo, pelando (значення – Курку обскубують перед варкою, а чоловіка після одруження) – *Хто рано одружується, той вік не натужиться*.

Hacerse uno de garganta (значення – Пускати рулади) – *Заливатися соловейком*.

La taza y la tona (значення – нерозлучна пара) – *Ми з тобою, як риба з водою*.

Mátenme cuerdos y nio me den vida necios (значення – вбийте мене, розумні, і не давайте мені жити, дурні) – *З розумним сваритися – розуму набратися, а з дурнем – свій розгубити*.

Як бачимо, у цьому способі відтворення ФО, зазвичай, лексика не зберігається. При перекладі паремій «псевдо дослівним» відповідником, практично повністю змінюється лексичний фон прислів'я чи приказки. Паремії, які перекладаються «псевдо дослівним» відповідником – розповідні двоскладові речення, які містять у собі велику кількість синтаксичних розширювачів.

3.7 Переклад фразеологічного образу описовим методом

Відсутність необхідних відповідників і неможливість дослівного калькування впливають на вибір цього способу відтворення пареміологічних одиниць. Він зводиться до тлумачення, пояснення прислів'я, яке в перекладеному тексті практично перестає існувати як самостійна мовна одиниця і немов розчиняється в контексті. При такому способі перекладу неминучі стилістичні й інформаційні втрати [3, с. 22].

Te dan la mano y agarras la - Коли хтось хоче тобі допомогти, ти хочеш, щоб для тебе зробили все.

¿Tas trompada(o) o quieres beso - Коли хтось не в гуморі, засмучений, він надуває губи, і щоб змусити його усміхнутися ти можеш сказати цю фразу.

A barba muerta, obligación cubierta - Після смерті вже нічого доб'ється.

Cuando te dieran el anillo, pon el dedillo - Якщо є можливість, не вагайся – скористайся.

Los hijos dan sinsabores, y las hijas aun mayores – Від синів – горе, а від дочок – вдвічі більше.

Mal para quien calla y peor para quien habla - Вмій сказати, але вмій і змовчати ;

Al médico, confesor y letrado, hablarles claro - Від духовника та лікаря нічого не ховай.

Al enemigo, comelle el pan y bebelle el vino - Ворога пощадити - себе згубити.

Treinta monjes y un abad no pueden hacer beber a un asno contra su voluntad - Як не хоче, то не змушиш.

Más vale buen vecino que pariente ni primo - Добрий сусід кращий за дальнього родича.

Застосовуючи такий спосіб неминучі стилістичні та інформаційні втрати . У контексті цей шлях перекладу самостійного значення не має, так як в будь - якому випадку перекладач намагатиметься впелести зміст ФО в загальну картину таким чином, щоб правильно були передані всі елементи тексту в цілому, тобто, вдасться до контекстуального перекладу. Було встановлено , що при застосуванні описового перекладу під час відтворення паремій лексичний фон зберігається лише частково. Образна лексика, звичайно, порушується. Взагалі при такому способі відтворення перекладач має привілею обирати чи залишати образну лексику оригіналу , або змінити її.

При застосуванні описового перекладу під час відтворення паремій лексичний фон зберігається лише частково. Образна лексика, звичайно, порушується. Взагалі при такому способі відтворення перекладач має привілею обирати чи залишати образну лексику оригіналу, або змінити її.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

Вивчення теоретичних та експериментальних джерел, присвячених перекладу паремій, дозволяє узагальнити, що адекватне відтворення прислів'їв і приказок складає особливу перекладацьку проблему. Існує декілька способів відтворення прислів'їв та приказок з однієї мови на іншу. Для перекладу було використано способи перекладу паремій запропоновані В.Виноградовим, а саме: повний відповідник (еквівалент), частковий відповідник, «псевдодослівний» відповідник, описовий переклад та калькування.

Повною відповідністю (еквівалентом) перекладається прислів'я, коли в мові перекладу є відповідник, рівнозначний по сенсу, функції і стилістичним характеристикам прислів'ю оригіналу та співпадає з ним повністю або в основі своєї по образному змісту.

Часткова відповідність застосовується у випадку, коли прислів'я мови перекладу еквівалентне прислів'ю мови оригіналу по сенсу, функції і стилістичному забарвленню, але розрізняється своїм образним змістом.

Калька не піддається ніякій персональній ритмічній і метафоричній організації. Прислів'я відтворюється майже дослівно, і сам контекст підказує, що читач має справу зі стійким зворотом, відтворним за оригіналом.

До «псевдодослівних» відповідників вдаються, коли перекладач вважає недоцільним використовувати наявні в мові відповідності або коли взагалі немає повного або часткового еквівалента прислів'я. У цьому випадку перекладач «винаходить» прислів'я, відтворюючи без модифікацій або з деякими змінами образний зміст оригінального прислів'я і, звичайно, зберігаючи її сенс.

Описовий переклад зводиться до тлумачення, пояснення прислів'я, яке в перекладеному тексті практично перестає існувати як самостійна мовна одиниця і немов розчиняється в контексті. При такому способі перекладу неминучі стилістичні і інформаційні втрати.

У структурно-семантичному значенні, прислів'я є закінченими реченнями. Переважно це розповідні двоскладові речення із замкнутою структурою, які мають смислову та інтонаційну завершеність, категорії предикативності та модальності. В їх основі лежать не цілісні смислові речення, а судження. Майже кожна проаналізована паремія має такі мовні засоби реалізації: метафора, алітерація, асонанс, рима, перифраз та зіставлення.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Прислів'я та приказки – це скарб кожного народу, який несе в собі певну історію. У процесі дослідження було розглянуто фразеологічний образ, а саме прислів'я та приказки як частину фразеології. Проаналізовано специфіку фразеологічних одиниць та виявлено труднощі, з якими стикається перекладач при передачі іспанських прислів'їв та приказок українською мовою.

В даній роботі були проаналізовані класифікації, запропоновані різними науковцями і було визначено, що найвідомішою та популярною є структурно - семантична класифікація, запропонована В. В. Виноградовим, яка спирається на ступінь семантичного поєднання компонентів фразеологічної одиниці і ступінь вмотивованості її значення.

Переклад прислів'їв та приказок представляє собою досить складну проблему, оскільки вони уособлюють у собі певне складне поняття, яке має коротку і дуже колоритну форму. Багато прислів'їв нерідко засновані на каламбурах, багато з них яскравими, емоційно насиченими зворотами, що належать до певного мовного стилю і часто носять яскраво виражений національний характер. При перекладі таких фразеологічних одиниць слід також враховувати особливості контексту, в якому вони вживаються. Для багатьох іспанських фразеологічних одиниць характерні багатозначність та стилістична різноплановість, що ускладнює їх переклад на інші мови.

В даній роботі було опрацьовано 125 іспанських прислів'їв та приказок. Наведено різні способи їх передачі на українську мову. Серед них: фразеологічний переклад еквівалентом, що становить 52 фразеологічних образа; переклад частковим відповідником, що становить 27 фразеологічних образів; переклад фразеологічним аналогом, що становить 30 фразеологічних образів; переклад за допомогою калькування становить 20 фразеологічних образів; переклад описовим шляхом становить 20 фразеологічних образів; та переклад «псевдо дослівним» відповідником, що становить всього 5

фразеологічних образів. У відсотковому відношенні результати дослідження мають такий вигляд:

Переклад еквівалентом – 52 ФО – 34%;

Переклад аналогом – 27 ФО – 20%;

Переклад частковим відповідником – 27 ФО – 17%;

Переклад шляхом калькування – 20 ФО – 13%;

Переклад описовим шляхом – 20 ФО – 13%;

Переклад «псевдо дослівним» відповідником – 5 ФО – 3%.

За результатами дослідження можна зробити висновок, що найпоширеніший метод перекладу іспанських прислів'їв та приказок є за допомогою еквіваленту.

Проаналізувавши способи перекладу комунікативних фразеологічних одиниць, а саме прислів'їв та приказок було також виявлені деякі загальні проблеми, які виникають при передачі з однієї мови на іншу, а також проблеми, характерні для кожного способу перекладу. При перекладі прислів'їв і приказок перед перекладачем постають дві основні задачі: 1) суворе дотримання норм сполучуваності слів в мові на яку перекладають; 2) передача образності фразеологічної одиниці. Але досягти цих завдань не завжди вдається, тому що в процесі перекладу ми стикаємося з багатьма труднощами.

Одна з основних проблем, яка виникає при перекладі фразеологічних одиниць полягає в розпізнаванні цих стійких словосполучень в тексті оригіналу. Через те, що характер компонентів фразеологічної одиниці здебільшого не відрізняється від звичайних слів, ми приймаємо їх за вільні сполучення, що призводить до перекладу їх на рівні слова, або ж, помічаючи їх злитість, приписуємо їх індивідуальному стилю автора. Неправильне сприйняття фразеологізму призводить до зміни тексту.

Отже, перекладаючи прислів'я та приказки важливо враховувати труднощі їхнього перекладу, особливо важливим є підбір якомога наближеного відповідника, який би в повній мірі відповідав оригіналу.

Проте, перекладаючи ФО, перекладачу слід керуватися й основними принципами перекладу лексичних засобів, а саме: орієнтуватися на контекст, дотримуватися стилістичної спрямованості, підбирати слова, які найбільш точно відобразатимуть реальну дійсність оригіналу.

Переклад прислів'їв та приказок – досить складне завдання, адже потрібно враховувати мовні особливості, менталітет носіїв мови, їх світосприйняття і правильно передати образність і значення ФО з мови оригіналу. Саме тому, цьому питанню присвячують особливе місце в дослідженнях фразеології.

RESUMEN

Los proverbios y refranes son el tesoro de cada nación que tiene una cierta historia. Su traducción es un gran problema porque encarnan un cierto concepto complejo que tiene una forma corta y muy colorida. Muchos proverbios a menudo se basan en juegos de palabras, muchos de los cuales son referencias brillantes y emocionalmente saturadas que pertenecen a un estilo lingüístico particular y a menudo tienen un marcado carácter nacional. La traducción de tales unidades fraseológicas también debe tener en cuenta el contexto particular en el que se utilizan. Muchas unidades fraseológicas españolas se caracterizan por la ambigüedad y la versatilidad estilística, lo que complica su traducción a otros idiomas.

El estudio concluye que el método más común para traducir proverbios y dichos en español es por equivalente.

Analizar formas de traducir unidades fraseológicas comunicativas, como proverbios y refranes, también reveló algunos problemas comunes que surgen al transferir de un idioma a otro, así como problemas específicos de cada método de traducción. Al traducir proverbios y refranes, se presentan dos tareas básicas al traductor: 1) cumplimiento estricto de las normas de compatibilidad de palabras en el idioma al que se traducen; 2) la transmisión de las imágenes de la unidad fraseológica. Pero no siempre es posible lograr estas tareas, porque en el proceso de traducción enfrentamos muchas dificultades.

Uno de los principales problemas que surgen al traducir unidades fraseológicas es el reconocimiento de estas frases persistentes en el texto original. Debido a que la naturaleza de los componentes de la unidad fraseológica no es muy diferente de las palabras ordinarias, las aceptamos como combinaciones libres, que las traducen en palabras iguales o, al notar su fusión, las atribuimos al estilo individual del autor. La percepción errónea de la fraseología conduce a un cambio en el texto.

Por lo tanto, al traducir proverbios y dichos, es importante tener en cuenta la dificultad de traducirlos, y es especialmente importante encontrar la coincidencia

más cercana posible que corresponda totalmente al original. Sin embargo, al traducir UF, el traductor debe guiarse por los principios básicos de la traducción de medios léxicos, a saber: centrarse en el contexto, seguir una orientación estilística, elegir las palabras que reflejen con mayor precisión la realidad real del original.

La traducción de dichos y proverbios es una tarea difícil, ya que debe tener en cuenta las características lingüísticas, la mentalidad de los hablantes nativos, su visión del mundo y transmitir correctamente las imágenes y el significado de UF del idioma original. Es por eso que se dedica un lugar especial a la investigación en fraseología.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авербух, К. Я. Лексические и фразеол. аспекты перевода: учебное пособие / М.: Издательский центр «Академия», 2009. С. 176.
2. Авксент'єв Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. - Х.: Вища школа, 1997. – С. 21-26.
3. Алефиренко Н. Ф. Фразеология и паремиология : [учеб. пособ. для бакалавр. уровня филол. образ.] / Н.Ф. Алефиренко, Н. Н. Семенов. – М. : Флинта : Наука, 2009. – С. 344.
4. Алефіренко М.Ф. Проблема фразеологічного рівня мови //Мовознавство. – 1984. – №5 – С. 22-27.
5. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии: [учебник] / Н. Н. Амосова. – Л. : Ленингр. ун-т, 1963. – С. 208.
6. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка: Учеб. пособие для студентов/ Г.Б. Антрушина, О.В. Афанасьева, Н.Н. Морозова. - М.: Дрофа, 1999. – С. 288.
7. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка / И.В. Арнольд. - М.: Высш. Шк., 1986. – С. 295.
8. Архангельский В. Л. Соотношение и взаимодействие фразеологического уровня с единицами других уровней современного русского языка. Уровни языка и их взаимодействие. М., 1967, - С. 289.
9. Ахманова О. С. Очерки по общей и русской лексикологии М., – С. 288.
10. Баранов А. Н. Классификация фразеологизмов: новый взгляд на классическую проблему. Слово, фразеологизм, текст в литературном языке и в говорах. / Баранов А. Н., Добровольский Д. О. – Орел: Изд. ОГУ, 2010. – С. 80 – 87.
11. Баранов А.Н. Аспекты теории фразеологии./ Баранов А. Н., Добровольский Д. О. – М.: Знак, 2008. – С. 622.

12. Бондаренко В. Т. К вопросу о лингвистической сущности пословицы / В. Т. Бондаренко // Лексикология и фразеология: новый взгляд. Раздел “Фразеология”: 2-я межвуз. конф. : [тезисы докл.]. – М.: МГЗПИ, 1990. – С. 11–16.
13. Булаховський Л. А. Вибрані праці: [в 5-ти т.] / Л. А. Булаховський. – К. : Наук. думка, 1978. – С. 591.
14. Ваніна Г. В., Демшевська Ю. О. Лінгвокультурологічні та етнолінгвістичні студії (Запорізький національний університет).
15. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [упоряд. та гол. ред. В. Т. Бусел]. – Ірпінь : Перун, 2009. – С. 1736.
16. Величко С. І. Фразеологізми-прислів'я як конституенти функціонально-семантичного поля спонування в сучасній німецькій мові : автореф. дис. ... к. філол. н. : 10.02.04 “Германські мови” / С. І. Величко. – К., 1996. – С. 21.
17. Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: Наука, 2001. – С. 185-190.
18. Власенкова, А. И. Русский язык: грамматика. Текст. Стили речи: учеб. для 10–11 кл. общеобразоват. учреждений. 11-е изд. М.: Просвещение, 2005. – С. 350.
19. Влахов С., Флорин С. Непереваемое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980. – С. 343.
20. Гаврин С. Г. Фразеология современного русского языка (в аспекте теории отражения) : [учеб. пособ. для филологов] / С. Г. Гаврин. – Пермь : Перм. гос. ун-т., 1974. – С. 269.
21. Гак В.Г. Фразеология, образность и культура / В.Г. Гак// Советская лексикография. Сборник статей. - М., 1998. – С. 144.
22. Глущенко Ж.Є. Про англійські прислів'я та приказки / Ж.Є. Глущенко // Англійська мова в початковій школі. - 2012. № 5 (90). - С. 43–44.

23. Даль В. И. Пословицы русского народа / В. И. Даль. – М. : Худож. лит., 1984. – С. 383.
24. Деркач Н.В. Систематизація жанрових ознак англійського прислів'я / Н.В. Деркач // Наукові записки. Сер. Філологічні науки. - 2005.
25. Добровольский Д. О. Фразеологическая номинация и лингаистика универсалий. Сб. науч. тр. МПИИЯ. М., 1984. – вып. №232 – С. 16-28.
26. Додонов Б.И. Классификация эмоций при исследовании эмоциональной направленности личности / Б.И. Додонов. - М.: 1975. – С. 328.
27. Дубенко О.Ю. Англо-американські прислів'я та приказки. – К.: Новакнига, 2004. – С. 416.
28. Дуденко О. В. Номінативна та комунікативна природа українських паремій: автореф. дис. ... к. філол. н. : 10.02.01 “Українська мова” / О. В. Дуденко. – К., 2002. – С. 19.
29. Елисеева В.В. Лексикология английского языка: Учебное пособие./ В.В. Елисеева. - СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2005. – С. 80.
30. Жуков В. Русская фразеология. – М. : Высшаяшк., 1986. – С. 310.
31. Изард К. Е. Психология эмоций / К.Е. Изард. - СПб.: Питер, 1999. – С. 460
32. Карпець Л.А. Український спортивний жаргон: структурно-семантичний аспект: Дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2006. — С. 192.
33. Кириленко Т.С. психологія: емоцій на сфера особистості: навч. посіб. / Т. С. Кириленко. - К.: Либідь, 2007. – С. 256.
34. Киселева С. Н. Структурно-граматические особенности русских пословично-поговорных выражений в сопоставлении с испанскими: Автореф. Дисс. канд. Филоло.наук. М., 1974. – С. 24.

35. Колоїз Ж. В. Українська пареміологія : [навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : ТО “Центр-Принт”, 2012. – С. 349.
36. Коляда Е.К. Фразеологічні одиниці сучасної англійської мови на позначення емоційного стану "гнів" / Е.К. Коляда // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. - 2009. - С. 520–522.
37. Коновець С. П. Деякі національно – культурні особливості фразеології (на прикладі іспанських та українських мов). – К.: Вісник КНУ ім.. Шевченко, 2001, - С. 47-49.
38. Коцюба З. Г. Лінгвістичні аспекти дослідження прислів'їв і приказок / З. Г. Коцюба // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць]. – Д. : ДонНУ, 2012. – № 24. – С. 74–79.
39. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К.: Академія, 1999. – С. 41-56.
40. Крикман А.А. Некоторые аспекты семантической неопределенности пословицы: Паремнологический сборник: Пословица. Загадка. (структура, смысл, текст) / А. А. Крикман. – М. : Наука, – 1978. – С. 82–104.
41. Кунин А. В. Английская фразеология (теоретический курс) / А. В. Кунин. – М. : Высшая школа, 1970. – С. 343.
42. Кунин А.В. Курс Фразеологии современного английского языка / А.В. Кунин. - М.: Международные отношения, 1986. – С. 267.
43. Кунин А.В. Фразеология современного английского языка / А.В. Кунин. - М.: Международные отношения, 1972. – С. 293.
44. Кушнір І.О. Загальне і національн-специфічне у фразеології емоцій / І.О. Кушнір// Наукові записки. Сер. Філологічні науки. - 2008. - С. 203–210.

45. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість : [підручник] / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Знання-Прес, 2005. – С. 591.
46. Мацак Ж.Г. Паремія як перекладацькапроблема.
47. Мокієнко В.М. Слов'янська фразеологія: Підручник, посібник для вузів по спец. «Слов'янська мова і літ.». – М.: Вища. шк., 1989. – С. 287.
48. Молотков А. И. Основы фразеологии русского языка. Л.: Наука, 1977. С. 25–26.
49. Мостовий М.І. Лексикологіяанглійськоїмови: (Підруч. для ін-тів і фак. інозем. мов). – Х.: Основа, 1993. – С. 256.
50. Ожегов С. И. Лексикология. Лексикография. Культура речи : [учеб. пособ. для студ. филол. фак. пед. ин-тов] / С. И. Ожегов. – М. : Высшая школа, 1974. – С. 352.
51. Пазяк М. М. Українські прислів'я та приказки: проблеми пареміології та пареміографії / М. М. Пазяк. – К. : Наук. думка, 1984. – С. 203.
52. Пазяк М.М. Украинские пословицы и поговорки /Пробл. генезиса, семантики и жанрово-поэтической структуры: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – К., 1991, – С. 38.
53. Панфилов В.З. Философские проблемы языкознания / В.З. Панфилов. - М.: Высш. школа, 1997. – С. 342.
54. Пастушенко Т.О. Архітектоніка етноспецифічного образу людини в англійських пареміях / Т.О. Пастушенко // Наукові записки. Сер. Філологічні науки. - 2005. № 81 (3). - С. 143–147.
55. Пермяков Г. Л. Основы структурной паремииологии / Г. Л. Пермяков. – М. : Наука, 1988. – С. 235.
56. РаєвськаН.М. English lexicology – Київ. -- 1991. – С. 236.
57. Рогач О.О. Прислів'я та приказки як особливий вид фразеологічних одиниць/ О.О. Рогач // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. - 2009. - С. 148–150.

58. Савенкова Л. Б. Русские паремии как функционирующая система: автореф. дис. ... д. филол. н.: 10.02.01 "Українська мова" / Л. Б. Савенкова. – Ростов на Дону, 2002. – С. 21.
59. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – П. : Довкілля-К, 2006. – С. 716.
60. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови / Л. Г. Скрипник. – К. : Наукова думка, 1973. – С. 280.
61. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка – М.: Изд-во литературы на иностранных языках, 1957. – С. 286.
62. Тарланов З. К. Русские пословицы: Синтаксис и поэтика / З. К. Тарланов. – П. : ПГУ, 1999. – С. 448.
63. Телия В. Н. Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурологический аспект / В. Н. Телия. – М. : Язык русской культуры, 1996. – С. 288.
64. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : [навч. посіб.] / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – С. 400.
65. Цивьян Т. В. Предисловие / Т. В. Цивьян // Паремииологические исследования: [сб. статей]. – М.: Главная редакция восточной литературы, 1984. – С. 485.
66. Чернышева И. И. Фразеология современного немецкого языка / И. И. Чернышева. – М.: Высшая школа, 1970. – С. 200.
67. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка : [учеб. пособ.] / Н. М. Шанский. – 4-е изд., испр. и доп. – СПб.: Спец. л-ра, 1996. – С. 192.
68. Шафиков С. Г. Проблемы лексической семантики в свете языковых универсалий. Автореф. ... д-ра филол. наук. – Уфа: БГУ, 1998. – С. 28.

69. Энциклопедический словарь – справочник лингвистических терминов и понятий/[уклад. Тихонов А. Н. и др.]. – М.: ФЛИНТА, 2014. – С. 840.
70. Южченко В.Д. Народження і життя фразеологізму/ В.Д.Южченко. - К.: Рад. школа, 1998. – С. 144.
71. Юсупов Р. А. Лексико-фразеологические средства русского и татарского языков Казань: Тат. кн. изд-во, 1980. – С. 255.
72. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М. : БРЭ, 2000. – С. 688.
73. Cantera Ortiz de Urbina J., Sevilla Muñoz J. Contribución al estudio del refranero judeoespañol de Oriente [con correspondencia en francés y en español] // Cuadernos para investigación de la literatura hispánica. – Madrid, 1997. – №22. – P. 207–324.
74. Cascajero J. Oralidad e historia antigua: una nueva motivación para el estudio del universo paramiológico // Paremia. – Madrid, 1995. – №4. – P. 105–116.
75. García Gómez E. Una prueba de que el refranero árabe fue incorporado en traducción al refranero español // Al-Andalus. – Madrid-Granada, 1977. – T.42, fasc. 2. – P. 375–390.
76. García Yebra V. El interés por las paremias // Paremia. – Madrid, 1993. – №1. – P. 11–16.
77. Jaime Gómez J. de., Jaime Lorén J. M^a de. Autocrítica paremiológica. Los refranes españoles enjuiciados por el refranero // Paremia. – Madrid, 1995. – №4. – P. 117–125.
78. Pastor G. Manual de fraseología española / Gloria Corpas Pastor. – Madrid : EditorialGredos, 1996. – P. 337.
79. Purificación Vila M^a. La transferencia intercultural en las paremias españolas e inglesas // Paremia. – Madrid, 1993. – №2. – P. 219–223.
80. Sáez Garcerán P. Presencia del refrán en la calle // Paremia. – Madrid, 1996. – №5. – P. 161–166.

81. Sevilla Muñoz J. Louis Combet, maestro de paremiólogos // Paremia. – Madrid, 1994. – №3. – P. 9–15.
82. Sevilla Muñoz J., Cantera Ortiz de Ubrina J. Pocas palabras bastan (Vida e interculturalidad del refrán). – Salamanca: Diputación de Salamanca, Centro de Cultura Tradicional, 2002. – P. 325.
83. Zuluaga, A. Introduction al estudio de las expresiones fijas [Text] / A. Zuluaga. - Frankfurt am Main: Peter Lang, 1980. – P. 260.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

84. Балабаєва В. Чим хата багата: Іспанські прислів'я і приказки та їх українські відповідники – Глобус-прес, 2008 – 384 стор.